

cur Paulus prædicans Evangelium sine sumptu, qui prædicator erat à Deo ordinatus, ut patet I. Corinth. 1x.

Ad vigesimum secundum dicendum, quod quamvis sancti patres illum modum approbaverint, non tamen isdem modum reprobaverunt: & ideo non est presumptuosum hunc modum sequi: alias nihil de novo posset institui, quod non fuerit antiquitus observatum. Nihilominus tamen iste modus antiquitus à multis sanctis fuit approbatus, etiam in Ecclesia primitiva.

Ad vigesimum tertium dicendum, quod subvenire indigentibus indicitur illis qui divitias possident, sicut patet ex hoc quod dicitur I. Joan. 111. 17. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?* Sed multo laudabilius est quod aliquis omnibus suis datus, etiam semetipsum Deo det: quod ad apostolicam perfectionem pertinet: unde dicit Hieronymus ad Lucinum Beticum: *Se ipsum offerre Deo, proprie Christianorum est, & Apostolorum, qui totum censum quem habuerant, Domino tradiderunt.*

CAPUT VII.

An religiosus de elemosynis vivere possit.

NON solum autem prædicti adversarii Christi paupertatem ratione impugnaverunt, sed eam totaliter eradicare conantur, quodammodo indirecte, dum victum pauperibus Christi crudeliter subtrahere nituntur, dicentes eos de elemosynis vivere non posse. Eccl. xxxiv. 25. *Paup. egentium vita pauperis est: qui illum defraudat, homo sanguinis est.* Ad quod probandum multipliciter nituntur.

Primum enim illud inducunt quod dicitur Deuter. xvi. 19. *Non accipies personam, nec munera: quia munera excaecant oculos sapientum, & mutant verba iustorum.* Sed elemosynæ munera quædam sunt. Ergo cum religiosus maxime competat oculis spiritualibus illuminatos habere, non competit eis de elemosynis vivere.

Item. Prover. xxxi. 7. *Qui accipit mutuum, servus est generantis.* Multo magis ergo qui accipit datum, servus dantis efficitur. Sed religiosos maxime decet esse liberos à servitute sæculi, quia in libertatem spiritus sunt vocati: unde II. Thessalon. 111. super illud, *Ut nosmetipsos formam daremus &c.* dicit Glossa: *Religio nostra ad libertatem homines advocat. Ergo non debent de elemosynis vivere.*

Item. Religiosi stare perfectionis profitentur. Sed perfectius est dare elemosynas quam accipere: unde dicitur Act. xx. 35. *Beatus est magis dare quam accipere.* Ergo magis debent manus laborare, ut habeant unde tribuant necessitatem patienti, quam elemosynas accipere de quibus vivunt.

Item. Apostolus I. ad Timoth. v. præcipit, ut viduæ quæ possunt aliunde sustentari, non vivant de elemosynis Ecclesiæ, ne gravetur Ecclesia, ut illis quæ sunt vere viduæ, sufficiat. Ergo illi qui sunt validi, & robusti, debent de laboribus manuum vivere, non de elemosynis quas accipiunt pauperes, qui aliunde quam de elemosynis vivere non possunt.

Item. i. quest. 11. cap. Clericos, Hieronymus: *Qui bonis parentum, & operibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abstinentiam tantum iudicium sibi mandu-*

cant, & bibunt. Ergo si aliquis habebat unde sustentaretur, quo relicto velit de elemosynis vivere, sacrilegus est reputandus.

Item. I. Thessal. ult. super illud: *Ut nosmetipsos formam daremus &c.* Glossa: *Qui frequenter ad alienam mensam convenit otio deditus, adulterur necesse est pascenti se.* Sed qui de elemosynis vivunt, frequenter aliorum mensæ conveniunt, immo magis de mensa aliorum semper vivunt. Ergo de necessitate sunt adulatores. Peccant ergo qui se in tali statu ponunt quod oporteat esse de elemosynis vivere.

Item. Accipere non potest esse actus alicujus virtutis nisi liberalitatis, quæ medium tenet in dando, & accipiendo. Sed liberalis solum accipit ut det, ut dicit Philosophus in V. Ethic. Ergo qui ducunt vitam semper in accipiendo, illiberaliter, & reprehensibiliter vivunt.

Item. Augustinus in Lib. de opere monach. reprehendit quosdam religiosos qui sine labore manuum volebant de elemosynis vivere: de quibus inter cætera dicit: *Isti fratres tenere sibi arrogant, quantum existimo, quod eis modo habeant potestatem, scilicet vivendi de Evangelio sine labore manuum; & tamen illi contra quos loquitur, sua propter Christum reliquerant, & spiritualibus operibus vacabant, scilicet orationibus, psalmis, & lectioni, & verbo Dei, ut in Lib. illo dicitur. Ergo illi qui sua dimittunt propter Christum, etiam spiritualibus vacant, non debent de elemosynis vivere.*

Item. Marc. vi. 8. dicitur: *Præcepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum.* Glossa: *Per virgam potestatem accipiendi necessaria à subditis intelligit.* Sed habere subditos est tantum prelatorum. Ergo illi religiosi qui prelati non sunt, non possunt à fidelibus sumptus suos accipere.

Item. Illud quod est privissimum in solatione laboris non laborantibus non debetur. Sed vivere de sumptibus fidelium est à Domino provissum ad solationem eorum qui in Evangelio laborant, ut patet I. Cor. 1x. & II. ad Tim. 11. 6. *Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere.* Ergo saltem illi qui non laborant in Evangelio, non possunt de elemosynis vivere.

Item. Apostolus volebat accipere sumptus à Corinthiis unde viveret, ut occasionem auferret pseudoapostolis, ut patet II. ad Cor. xi. Sed nunc etiam multi sunt qui turpiter de elemosynis vivunt. Ergo saltem ad auferendum eis occasionem religiosi viri debent de elemosynis abstinere. Unde Augustinus dicit in Lib. de opere monach. *Eadem vobis causa est quæ Apostolo fuit, ut amputetis occasionem his qui quaerunt occasionem.*

Item. Apostolus ideo stipendia à gentibus non accipiebat, ne scandalum in fide paterentur: unde Luc. vii. super illud, *Et alia multa quæ ministrabant eis &c.* Glossa: *Antiquitus mos erat Judæorum, nec ducebatur in culpam, ut mulieres sua substantia pascerent, & vesitient doctores. Sed quia hoc scandalum in gentibus poterat facere, Paulus se memorat abstinentisse.* Et hoc idem habetur I. Corinth. 1x. Sed & nunc multi scandalizantur de hoc quod religiosi sine labore vivere volunt. Ergo saltem propter scandalum debent ab elemosynis abstinere. Unde Augustinus in Lib. de opere monach. *In meditatione vestra ax arderec ignis, ut istorum multa opera bonis operibus vestris persequamini, ut eis amputetis occasionem turpium mundanarum, quibus existimatio vestra lædatur, & infirmis offendiculum ponatur.* Misere-

mini ergo, & competamini, & ostendite hominibus non vos in via facilem viam, sed per angustam viam & arduam hujus propositi regnum Dei quaerere.

Item. Si religiosi qui sunt validi & fortes, de elemosynis vivere possunt sine labore manuum, eadem ratione & alii poterunt. Sed si omnes talem vitam agere vellent, tota vita humana periret: non enim invenirentur artifices qui necessaria usibus hominum præpararent. Ergo nullo modo est sustinendum quod religiosi validi & fortes de elemosynis vivant.

Uterius nituntur ostendere, quod etsi possent aliquo modo de elemosynis ultro oblati vivere, non tamen licet ipsis elemosynas mendicando petere: quia Deut. xv. 4. dicitur: *Omnino indigens & mendicis non erit inter vos.* Ergo prohibitum est mendicare, qui aliunde vivere potest.

Item. In Psalm. xxxvi. 25. dicitur: *Non vidi justum derelictum; nec semen eius quaerens panem.* Ergo illi qui mendicando panem quaerunt, non sunt semen justi, idest Christi.

Item. Illud quod alicui sacra Scriptura imprecatur, vitis justis non competit. Sed hujusmodi est mendicitas, ut dicitur in Psal. cvii. 10. *Nunantes transferant filii ejus, & mendicent.* Ergo mendicitas prædictis vitis non competit.

Item. I. Thessal. iv. 11. *Operamini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, & ut non sit ambulatio ad eos qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis:* Glossa: *Quasi ideo opus agendum est, non otiosum, quia & honestum est, & quasi lux ad infidelis, & non desiderabit rem alterius, nedum rogeris, vel tollaris aliquid.* Ergo potius est manibus operandum quam rogando aliquid petere per mendicitatem.

Item. II. ad Thessal. 111. super illud, *Si quis non vult operari &c.* Glossa Augustini: *Vult servos Dei corporaliter operari unde vivant, ut nec compellantur egestate necessaria petere.* Ergo magis debent manibus operari quam necessaria petere mendicando.

Item. Hieronymus ad Nepotianum presbyterum: *Namquam petentes, raro accipiamus rogati, Beatus enim est magis dare quam accipere.* Ergo non licet servis Dei petere, aut accipere victus necessaria mendicando.

Item. Certum est gravius esse delictum quod severius vindicandum est, ut habetur xxiv. quasi. 1. *Non afferamus stateras dolosas.* Sed gravissime secundum jus civile puniuntur validus mendicis (1) si prodatur: quia si servilis est conditio, efficitur servus prudentissimi liber est, efficitur ejus colonus perpetuus cap. de mendicantibus validis, leg. unica. Ergo graviter peccant religiosi qui sunt validi, mendicando.

Item. Contra religiosos mendicantes dicit Augustinus in Lib. de opere monach. *Tam multos hypocritas sub habitu monachorum usqueaque dispersit collidissimus hostis circumveniens provincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes: & infra: Omnes petunt, & omnes exiguam aut sumptuosam lucrosam egestatis, aut simularum præmium sanctitatis.* Ergo videtur quod vita religiosorum mendicantium sit reprobanda.

Item. Illud quod naturaliter habet erubescendum adjunctum in se, aliquid turpitudinis habere videtur: cum verecundia non sit nisi de turpi, ut Damascenus dicit. Sed petere, vel mendicare naturaliter erubescit homo, tantoque magis, quanto est me-

lioris naturæ: unde dicit Ambrosius in Lib. de offic. quod verecundia petendi ignominiosus prodiu natales: & Philosophus in IV. Ethic. dicit de liberali, quod non est petivus. Ergo mendicare in se turpe est, & ita nullo modo mendicare debet qui aliter vivere potest.

Item. II. Corinth. 1x. super illud, *Hilarem datorem &c.* dicit Glossa: *Qui dat, ut careat cæditi, interpellantis, non ut reficiat viscera indigentis, & rem, & meritum perdit.* Sed frequenter scitur mendicantibus, quia mendicantes cæditi faciunt petendo. Ergo etsi aliqui possint de elemosynis vivere, non tamen debent mendicare.

Uterius nituntur ostendere, quod religiosi etiam prædicantes, de elemosynis vivere, vel etiam elemosynas petere non debent. Dicit enim Apostolus I. ad Thessal. 11. 5. *Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis.* Sed prædicatores qui mendicant, & de elemosynis vivunt, oportet adulari illis à quibus pascentur, quod patet Matth. xxi. super illud, *Et relicti illis abut foras: ubi dicit Christus: Quia pauper nullique adulatus nullum in tanta urbe invenit hospitem sed apud Lazarum receptus est.* Et tamen intantum erat graciosus cum prædicaret, quod sicut dicit Luc. xxi. 28. *omnis populus manebat ad eum in templo audire eum:* Glossa: *idest, mane ire accelerabat.* Et I. ad Cor. 1v. 11. dicitur: *Usque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus:* Glossa: *Libere enim, & sine aliqua adulatione veritatem prædicantes, & gressa prævia vitæ arguentes, gratiam non habent apud homines.* Ergo prædicatores non debent elemosynas quaerere.

Præterea. I. ad Thessalon. 11. 5. *Neque fuimus in occasione avaritiae, Deus testis est:* Glossa: *Non dico in avaritia, sed nec feci, nec dixi etiam in quo esset occasio avaritiae.* Sed illi qui petunt elemosynas sibi dari, faciunt aliquid in quo est occasio avaritiae. Ergo prædicatores hoc non debent facere.

Item. II. Corinth. xxi. 14. *Non ero gravis vobis: non enim quero quæ vestra sunt, sed vos:* & ad Philip. ult. 17. *Non quia quero datum, sed requiro fructum:* Glossa: *Datum est ipsa res quæ datur, ut numerus, ciabus, potus, & hujusmodi: fructus autem bona opera, & recta voluntas datoris.* Ergo veri prædicatores non debent quaerere ab his quibus prædicant temporales res, & ita non debent de mendicatis vivere.

Item. II. ad Timoth. 11. super illud, *Laborantem agricolam &c.* dicit Glossa: *Vult Apostolus ut intelligat Evangelista, quod necessaria sibi sumere licet, ab eis in quibus Deo militat, & quos tamquam vineam cultor exercet, vel tamquam gregem pascat.* Non est enim mendicatus, sed potestas. Ex quo patet quod vivere de Evangelio potestas est, non mendicatus. Sed potestas ista non competit nisi prelati. Ergo alii prædicatores, qui non sunt prelati, non debent per mendicantem de Evangelio vivere.

Item. Apostolus I. ad Corinth. 1x. volens ostendere, quod ipse de sumptibus fidelium vivere poterat, prius probat se Apostolum esse. Ergo illi qui non sunt Apostoli, non possunt de sumptibus fidelium vivere. Sed religiosi prædicantes non sunt Apostoli, cum non sint prelati. Ergo &c.

Item. I. ad Thessalon. 11. super illud, *Cum possumus vobis oneri esse ut Christi Apostoli, dicit Glossa: Intantum gravat causam apostolicam, ut se abnuere dicat, cum liceat illi subsidia requirere, ad comprimen-*

menatum illos quibus nec facultas erat, nec pudor possendi. Apostolica autem potestatis debitum vocat onus propter pseudoapostolos, qui illud indebitum usurpantes, importune à plebibus exigebant. Ex quo patet quod illi qui exigunt victum à plebibus, cum non sint Apostoli, iudex prelati, sunt reputandi pseudoapostoli. Ergo prædicatori qui non est prelati, non licet mendicare.

Item. Prædicatores qui non sunt prelati, victum suum ab his quibus prædicant mendicando querentes, aut quarunt quod est eis debitum, aut quod non est eis debitum. Si quod est eis debitum, ergo possunt illud potestative exigere, & (1) per coactionem: quod manifeste est falsum. Si autem petunt quod non est eis debitum; ergo & indebitum, & iniuste petunt; & sic pseudo reputandi sunt, ut patet per Glossam prius indicatam.

Item. Prælati recipientes à plebibus decimas, & oblationes tenentur in spiritualibus eis providere. Ergo si alii ab Episcopis dirigerant ad spiritualia ministranda, injuria fit plebi, si à plebe victum recipiant, cum magis Episcopi teneantur eis providere.

Item. Prælati mittentes aliquos ad prædicandum, tenentur eis in necessariis providere, ut habetur extra de offic. ordin. Inter cetera. Si ergo prædicatores ab Episcopis missi ab aliis victum requirant, hoc in illorum gravamen cedit; & ita non debent ab aliis sumpus accipere.

Item. Dominus Marth. xxiii. 14. contra Phariseos dicit: *Vae vobis Scribae, & Pharisei hypocrite, qui comeditis domos viduarum, orationes longas orantes.* Ergo & illi semper videntur esse reprehensibiles qui sub pretextu orationis, aut prædicationis, aut alicujus hujusmodi eleemosynas petunt.

Item. Marth. x. 11. Dominus discipulis ad prædicandum missis dicit: *In quancumque civitatem, aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit.* Glossa: „ Testimonio vicinorum eligendus est hospes, ne ejus infamia prædicatori negligatur: “ & alia Glossa: „ Ille est dignus qui magis scit se accipere gratiam quam dare. “ Ergo ad minus in talibus reprehensibile videtur quod quandoque ad divites peccatores declinant, & ad eos qui sibi hoc pro gratia non reputant.

Item. Quicumque pro re spirituali accipit temporalem, simonice crimen incurrit, sive petat, sicut Giezi, sive recipiat absque petitione oblatum, sicut Elisæus à Naaman recipere noluit. IV. Regi. v. & sic ante accipiat, sive post, ut per illud patet quod habetur I. quest. 11. cap. Bes. Sed ille qui prædicat populo, spiritualia ministrat. Ergo non licet ei accipere temporalia ab eis ante, vel post, neque petendo, neque oblata recipiendo.

Item. I. ad Thessalon. ult. 22. *Ab omni specie mali abstinete vos.* Glossa: „ Si quid speciem mali præterit, dicit, etsi non sit malum, nolite præcipitanter agere. “ Sed quod prædicator temporalia quarat ab his quibus prædicat, speciem mali præterit: unde II. ad Corinth. x. 1. super illud, *Non quero que vestra sunt, sed vos,* dicit Glossa: „ Non querat Apostolus datum, sed fructum, ne quasi venditor Evangelii putaretur. “ Ergo prædicatores non debent ab his quibus prædicant, victum querere mendicando.

Uterius nituntur ostendere, quod talibus etiam eleemosynæ non sunt dandæ: quia Luc. xiv. 13. dicitur: *Cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos.* Glossa: „ à quibus in præsentia ni-

hil potes expectare. “ Sed à talibus mendicis, qui sunt validi, & fortes potes in præsentia multa expectare, cum sint familiares potentum. Ergo talibus non sunt eleemosynæ dandæ.

Item. Augustinus ad Vincentium Donatistam: *Utilius esuriens panis tollitur, si de cibo securus justitiam negligat, quam eadem panis frangitur, ut injuste reductus acquiescat.* Sed qui non vult operari corporaliter ad victum querendum, cum possit, vel qui postest aliunde victum habere sine peccato, si petat, iniuste agit, ut potest probari per multa quæ superius sunt inducta. Ergo talibus debet panis subtrahi.

Item. Luc. vi. super illud, *Omni petenti re tribuetur.* Glossa: „ rem, vel correctionem: “ & super illud Marth. v. *Qui petit à te, da ei.* dicit Glossa: „ Ita scilicet ut nec tibi noceat, nec alii. Pensanda est enim justitia. Ita enim omni petenti dabis, etsi non id quod petit, sed melius, cum iniuste petentem, correxeris. “ Sed ille qui potest manibus laborare, si petat sibi eleemosynam dari, iniuste petit, ut probatum est. Ergo magis debet sibi dari correctio quam res petita, ut ita ab iniusta petitione averteratur.

Item. Augustinus ad Vincentium Donatistam. *Sape mali persecuti sunt bonos, & boni malos; illi nocendo per injustitiam, & isti consulendo per disciplinam.* Ergo boni possunt persecuti malos causa disciplina. Sed quædam persecutio est ut panis alicui subtrahatur. Ergo alicuius qui sunt mali, debet panis subtrahi, ut corrigantur, & præcipue si panem petendo peccent. Sed validi mendicantes peccant, etiam si prædictum ut probatum est. Ergo talibus debet panis subtrahi.

Item. Ambrosius in I. Lib. de offi. *Consideranda est etiam in largiendo ætas, atque debilitas, scilicet ejus cui datur, nonnunquam etiam verecundia, quæ ingenios prodiu natales, ut senibus plus largiatur, qui sibi labore iam non queunt victum querere. Similiter, quæ debilitas corporis, & hæc juranda prompuius: tum si quis ex divitiis cecidit in egestatem, & maxime si non vitio suo, sed aut latrocinio, aut proscriptioe, aut calumnio, quæ habebat amisit.* Ex quo patet quod in his quibus dantur eleemosynæ, considerandum est, si sunt debiles corpore, aut verecundi, aut si bona sua latrocinio, aut proscriptioe amiserunt. Sed pauperes validi qui se ad mendicandum exponunt, non sunt hujusmodi. Ergo eleemosynæ eis non sunt dandæ.

Item. Eleemosynæ ordinantur ad indigentiam sublevandam. Ergo magis indigentia dandum est. Sed magis indigent illi qui non possunt de labore proprio victum acquirere, vel aliunde habere, quam tales qui aliunde habere possunt. Ergo quantum magis indigentes inveniuntur, talibus non sunt dandæ.

Item. Dare eleemosynam est actus misericordiae. Ergo illis solum sunt eleemosynæ dandæ qui sunt miserabiles. Sed illi qui voluntarie mendicitati se exponunt, non sunt hujusmodi, sed illi solum qui in statu mendicitatis involuntarie incidunt: quia, ut Philosophus dicit in III. Ethic. involuntarium misericordiam meretur, & ignoscendum. Ergo prædictis pauperibus eleemosynæ non sunt dandæ.

Item. Augustinus dicit in primo de doctrina christiana: *Cum omnibus prodesse non possis, his potissime consulendum est qui pro locorum, & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constructi tibi quasi quadam sorte junguntur.* Sed maxime constructi videntur consanguinei, & vicini, & alii familiares. Ergo aliis extraneis eleemosynæ non sunt dandæ, quamdiu tales in-

indigentes inveniantur quibus possint dari.

Hisigitur visis, ne ista positio novella videatur, erroris prædictum ostendimus tempore primitivæ Ecclesie incepisse. Dicitur enim in III. Canon. Joan. 9. *Is qui amat primatum gerere in eis Dyotrepes non recipit nos:* & infra: *quasi ei ista non sufficiant, neque ipse suscipit fratres Glossa:* „ indignes: “ & eos qui suscipiunt, prohibet: Glossa: „ ne impendant curam humanitatis: “ & de Ecclesia ejicit: Glossa: „ De loco ubi conveniunt: “ & alia Glossa dicit ibidem: „ Perseverare debens in eleemosyna, quia utilitatem tantam in ea intelligo, quod non solum tibi, sed etiam toti Ecclesie scripsissem de commendatione eleemosynæ; sed hanc necessitate dimisi, quia Dyotrepes non curat nostram auctoritatem. “ Dyotrepes hæresiarca illius temporis, nova docendo, primatum sibi usurpabat. Hæc autem ejus erat heretica doctrina, quod prohibebat ne impenderetur cura humanitatis fratribus peregrinis, aliis à rebus propriis, ut per textum, & Glossam ibidem patet. Hæc etiam error in Vigilantio strexit, ut patet in epistola Hieronymi ad Riparium, & Desiderium contra Vigilantium, ubi sic dicitur: *Præterea eisdem ad me relatum est epistolæ, quod contra auctoritatem Apostoli Pauli, immo Petri, Joannis, & Jacobi, qui dextræ dederunt Paulo, & Barnabæ communicationis, & præcepit eis ut pauperum memores essent, ut prohibeas Hierosolymam in usus sanctorum aliqua sumptuum solatia dirigi.*

Hanc igitur errorem excludere volentes, hoc ordine procedemus.

Primo ostendimus, quod pauperes qui reliquerunt omnia propter Christum, possunt de eleemosynis vivere.

Secundo, quod prædicatores, etsi non sint prelati dummodo à prelati Ecclesie mitantur, possunt ab eis quibus prædicant, accipere unde vivunt.

Tertio, quod licet prædictis eleemosynas petere mendicando, quamvis sint corpore validi.

Quarto, quod eis præcipue sunt eleemosynæ dandæ.

Quinto solvemus ea quæ in contrarium sunt objecta. Quod autem pauperes qui reliquerunt omnia propter Christum, possint de eleemosynis vivere, probatur primo exemplo beati Benedicti, de quo narrat beatus Gregorius in II. Lib. Dialog. quod tribus annis in specu manens, de his quæ à Romano monacho ministrabantur, refectus est, postquam domum parentis reliquerat; & tamen validus corpore existens non legitur de labore manuum victum quævisse.

Item. I. quest. 11. cap. Sacerdos, dicitur, quod ille qui omnia sua aut reliquit parentibus, aut pauperibus distribuit, aut Ecclesie rebus adjungit, & se in numero pauperum paupertatis amore constituit, non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit à populo dispensanda, & fideliter dispensat accepta ut unde pauperibus ministrat, inde & ipse tanquam pauper voluntarius vivat. Patet ergo quod pauper qui omnia sua propter Christum reliquit, potest vivere de eleemosynis quæ à populo pauperibus ministrantur.

Item. Potius debet homo bonum prætermittere quod sine peccato prætermittitur, quam aliquid peccatum committere. Si ergo illi qui sunt validi corpore, peccant eleemosynas recipiendo, potius debent omnes alias occupationes dimittere, quantumcumque bonas, quam eleemosynas accipere. Hoc autem

aperte est falsum, per hoc quod dicit Augustinus in Lib. de opere monach. quod illi servi Dei qui vitam manibus operantur, ad eam discenda quæ memoriter recollant, debent habere seposita tempora, quibus scilicet à labore manuum vacent. Ad hoc enim & illa bona opera fidelium subsidio supplendorum necessarium desse non debent, ut horis quibus ad erudiendum animum ita vacent, ut illa corporalia opera geri non possint, non opprimantur egestate. Ex quo etiam patet quod Augustinus non intendit quod monachi laborent manibus ad totum victum querendum ex labore manuum: quia si hoc facerent, non relinquere aliquid tempus vacuum ad spiritalia opera.

Item. Augustinus in eodem Lib. loquens de aliquo divite qui bona sua alicui monasterio tribuit, dicit, quod bene facit operando, ut aliis exemplum det, quamvis ipsa res communis monasterii jam facta debeat et respondere vicem ad vitam ejus sustentandam. Quod quidem si nolit, scilicet manibus operari, quis audet cogere? Ex quo patet quod ille qui bona sua monasterio dat, potest sine labore manuum de rebus monasterii vivere. Sed, sicut idem Augustinus statim subiungit, non cum omnium Christianorum sit una republica, non differt ubicumque sua reliquæ, vel à quibuscumque accipiat necessaria vitæ. Ergo illi omnia quæ habebant, reliquerunt propter Christum, possunt à quibuscumque accipere unde vivunt.

Item. Propositum desiderandi quandoque ab aliquo quod est per se malum, non aufert illi operi rationem peccati, quamvis forte peccatum dimittitur. Ergo pauperem validum ad laborandum de eleemosynis vivere est per se peccatum, illi qui, cum sint validi, ad tempus de eleemosynis (1) vivunt, quamvis intendant quandoque alio modo vivere, non excusantur à peccato. Ergo secundum hoc peregrini de eleemosynis viventes, qui sunt corpore validi, peccant: & similiter qui eis tales peragitationes injungunt: quod est absurdum.

Item. Vacare contemplationi divinæ laudabilis est quam vacare studio Philosophiæ. Sed aliqui sine peccato, ut studio Philosophiæ vacent, de eleemosynis vivunt ad tempus. Ergo & alii, ut contemplationi vacent, ad tempus possunt prætermisso labore manuum de eleemosynis vivere. Sed contemplationi divinæ vacare in omni tempore est laudabilis quam certum tempus ad hoc præfigere. Ergo aliqui possunt, ut contemplationi vacent, toto tempore vitæ suæ, prætermisso labore, de eleemosynis vivere.

Item. Charitas Christi magis facit communia quam amicitia politica. Sed si aliquis dat mihi tem aliquam, licite possum uti illa ut libet. Ergo multo fortius possum vivere de his quæ dantur mihi propter charitatem Christi.

Item. Qui potest accipere quod majus est, potest accipere quod minus est. Sed religiosi possunt accipere reditus mille marcharum, & de eis vivere sine labore manuum: alias multi religiosi habentes multas possessiones, essent in statu damnationis, & eadem ratione multi clerici sæculares non habentes curam animarum, qui de possessionibus Ecclesie, quæ de eleemosynis proveniunt, vivunt. Ergo ridiculum est dicere, quod pauperes religiosi non possunt modicas eleemosynas recipere, & ex eis sine labore manuum sustentari.

Item. Magis defraudantur pauperes invalidi ad laborandum, si aliis detur id quod est debitum, & determinatum, quam si aliis detur id quod est eis de-

(1) Numquid per coactionem?

(1) Al. volunt.

bitum. Sed fructus possessionum Ecclesie sunt deputati ad hoc ut pauperibus dentur, ut patet xii. quæst. 1. cap. *Videntes*: unde dicitur 1. quæst. 11. cap. *Clericus*, & cap. *Si quis, quod clericus qui de bonis parentum sustentari possunt, non possunt sine peccato vivere de bonis Ecclesie, unde pauperes sunt victuri.* Ergo magis videtur quod defraudentur pauperes, si aliqui non laborantes manibus, cum sint validi, de possessionibus Ecclesie vivant, quam si vivant pauperes Christi de his quæ à fidelibus offeruntur de bonis propriis, quæ pauperibus non sunt deputata. Si ergo primi pauperes non defraudant, multo minus nec secundi.

Ad hoc etiam faciunt multa quæ supra dicta sunt in tractatu de operibus manualibus.

Nunc secundo ostendendum est, quod etiam prædicatores, quamvis non sint prælati, possunt accipere ab illis quibus prædicant, elemosynas unde vivant. Apostolus enim dicit I. Corinth. ix. 7. *Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducatur? Quæ omnia, & plura alia exempli inducit, ut Glossa dicit, ad ostendendum quod Apostoli non sibi aliquid ultra debitum usurpant, si sicut Dominus constituit, ex Evangelio viuentes panem gratuitum manducabant ab eis sumptum quibus gratuitam gratiam prædicabant. Sed constat quod militi cuilibet, & plantatori vineæ, & pastoris gregis debetur victus ex suo opere, propter hoc quod in opere laborant. Cum ergo in Evangelio laborem habeant prædicando non solum prælati, sed etiam quicumque alii licite prædicant; utique possunt ab his quibus prædicant, panem accipere, unde sustententur.*

Item. Apostolus probat quod poterant Apostoli temporalia accipere ab eis quibus prædicabant, quia eis spiritualia seminabant: quia qui dat magna, non est mirum, si accipiat parva: unde dicit in eodem cap. vers. 11. *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus?* Sed eadem spiritualia quæ prædicant prælati, prædicant alii ex eorum auctoritate. Ergo etiam ipsi possunt ab his quibus prædicant, carnalia accipere, unde vivant.

Item. Eodem cap. vers. 14. dicit Apostolus: *Domini ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere*: Glossa: „Hoc rationabiliter fecit, ut expeditores sint ad prædicandum verbum Dei.“ Sed omnes qui ad prædicandum deputantur, oportet esse expeditos ad prædicandum, sive sint prælati, sive auctoritate prælatorum prædicent. Ergo ad eos etiam qui non sunt prælati, ordinatio Domini se extendit, ut de Evangelio vivant: quod etiam patet ex ipsis verbis Apostoli. Non enim dicit, qui habent ordinariam auctoritatem, sed simpliciter qui annuntiant.

Item. Lucæ x. Dominus discipulis missis ad prædicandum dicit: *In eadem domo manete edentes, & bibentes quæ apud illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua.* Ex quo patet quod prædicatori quasi merces debetur victus ab his quibus prædicat, ut patet ibidem per Glossam, quæ dicit: „Nota, quod uni operi prædicatorum due mercedes debentur: una in via, quæ nos in labore sustentat; alia in patria, quæ nos in resurrectione remunerat.“ Sed merces non debetur potestati, vel auctoritati, vel habitui, sed actui, quia solum actibus meretur: unde & Philosophus in I. Ethic. dicit: „Quomodo-

modum in Olympiis non optimi, & fortissimi, mi coronantur, sed agonizantes; (horum enim, quidam vincunt) ita & eorum qui in vita bonorum, & optimorum operantes recte, illustres fiunt.“ Et hoc est etiam quod Apostolus dicit II. Tim. 11. 5. (1) *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Ergo illi qui prædicant, sive sint prælati, sive non, dummodo licite prædicent, possunt licite de Evangelio vivere.

Item. Magis laborant in Evangelio illi qui prædicant missi à prælati, quam illi ex quorum collegio mittuntur, vel qui mittunt eos de voluntate prælatorum. Sed illi ex quorum collegio prædicatores mittuntur, quamvis non sint prælati, possunt vivere de elemosynis acceptis ab his quibus Evangelium prædicant: quod patet ex hoc quod dicitur Rom. xv. 26. „Proba verunt Macedonia, & Achaja collationem, aliquam facere in pauperes (2). Sanctos qui sunt in Hierusalem. Placuit enim eis: & debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles:“ Glossa: „etorum, idest Judæorum, qui miserant eis prædicatores ab Hierosolymis: debent & in carnalibus ministrare eis. Isti autem pauperes non possunt tantum intelligi Apostoli, quia non oportebat pro Apostolis solum, qui duodecim erant, & parvo victu contenti, facere collectas per omnes Ecclesias, & præcipue cum ipsimet victum acciperent ab his quibus prædicabant, ut patet I. Corinth. ix. Ergo multo fortius illi qui prædicant, quamvis non sint prælati, sed à prælati missi, possunt de Evangelio vivere.

Item. Magis cooperantur prælati ad Evangelium prædicandum illi qui ex eorum injunctioe Evangelium prædicant, quam illi qui in aliis ministeriis eis obsequuntur. Sed prælati prædicantes Evangelium possunt accipere sumptus non solum pro se, sed etiam pro familia sua, quæ eis ministrat. Ergo multo fortius illi qui Evangelium annuntiant ex commissione prælatorum, possunt de Evangelio vivere.

Item. Ille qui impendit aliquid gratis ad quod non tenetur, non minus potest recipere vicem, quam ille qui impendit hoc ad quod tenetur. Sed prælati obligati sunt plebibus ad hoc quod eis spiritualia ministrent: unde dicit Apostolus I. Corinth. ix. 16. *Nam & si evangelizavero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: vobis enim mihi est, si non evangelizavero.* Ergo illi qui non sunt prælati, nec in aliquo plebibus tenentur, non minus possunt licite accipere temporalia ab eis quibus prædicant.

Item. Augustinus dicit in Lib. de opere monachi: *Si evangelista sunt, scilicet hi religiosi, fateor, habent potestatem, scilicet vivendi de sumptibus fidelium.* Sed non soli prælati sunt evangeliste, sed omnes qui evangelizare possunt, etiam diacones: unde Ephes. iv. 11. Apostolus dicit: *Dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem pastores & doctores, distinguens Evangelistas à pastoribus & Apostolis, per quos prælati intelliguntur.* Ergo quicumque prædicant, sive sint prælati, sive non, possunt de Evangelio vivere.

Item. Inter omnes occupationes ecclesiasticas dignior est occupatio eorum qui verbum Dei annuntiant: unde ad hoc Christus venisse se monstrat, (3) Marc. 1. *Ad hoc missus sum.* Demonstratur etiam Isai. lxi. 1. (4) *Ad evangelizandum pauperibus misit me: & ad hoc etiam Paulus missus se dicit I. Corinth. i. 17.*

Non

(1) *Vulgata*: Non coronatur, nisi legitime certaverit. (2) *Vulgata* Sanctorum. (3) *Nihil tale in Marco*; Lucæ autem iv. 43. Ideo missus sum. (4) *Vulgata* hoc loco: Ad annuntiandum mansuetis misit me; Lucæ autem cap. iv. 8. evangelizare pauperibus misit me.

Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare. Sed illi qui occupationibus ecclesiasticis implicantur, non debent manibus laborare, sed de rebus Ecclesie vivere, ut dicit Augustinus in Lib. de opere monach. de se ipso loquens. Ergo multo fortius illi qui occupantur in predicatione verbi Dei, possunt sine labore manuum de Evangelio vivere.

Item. Utilius est prædicationis officium quam aditium. Sed advocati qui licite ad vocationis officium exercent, possunt de suo labore, & officio vivere. Ergo multo fortius prædicatores possunt de Evangelio vivere, sive sint prælati, sive non, dummodo licite prædicent.

Item. Quamvis de usura non possit elemosyna fieri, tamen prædicatoribus est concessum ut ab usurariis elemosynas accipiant, si aliter non possint morari in terris usurariorum, hac ratione quia gerunt negotia eorum quibus usure debentur, dum per predicationem usurarios ad usurarum restitutionem inducunt, ut dicitur dicit extra de sent. excom. cap. *Cum voluntate*. Sed ipsi similiter gerunt negotia omnium, & divitum, & pauperum, dum divites addendum elemosynas pauperibus inducunt, & dum ad alia salutaria opera alios exhortantur. Ergo possunt licite accipere elemosynas ab illis quibus prædicant.

Item. In artibus mechanicis videmus quod non solum illi qui manibus operantur, licite de artificio vivunt, sed & sapienter architectus, qui manibus non laborat, & alios dirigit. Sed ille qui de moribus docet, est quasi architectus respectu omnium officiorum humanorum, ut patet per Philosophum in I. Ethic. Ergo prædicatores possunt de officio predicationis vivere, etiam si manibus non operentur.

Item. Sanitas anime præferenda est sanitati corporis. Sed medici dantes consilium de salute corporis, etsi nihil manibus operentur, possunt licite accipere unde vivant. Ergo multo fortius illi qui consulunt saluti animarum, etiam si manibus non laborent.

Nunc tertio restat ostendere, quod prædicti non solum vivere possunt de elemosynis sponte oblatis, sed etiam eas petere mendicando: quod probatur exemplo Christi, in cuius persona in Psalm. xxxix. 18. dicitur: *Ego autem mendicus sum, & pauper*: Glossa: „Hoc dicit Christus de se ex forma servi:“ & infra: „Mendicus est qui ab alio petit, & pauper qui sibi non sufficit.“

Item. In alio Psalm. lxxix. 6. *Ego vero egenus, & pauper sum*: Glossa: „Sum egenus, idest petens; & pauper sum, idest insufficientis mihi, quia & mundanas copias non habet, & intus ubi est dives, semper ambit, desiderat, accipit.“

Item. In alio Psalm. cviii. 17. *Persecutus est hominem inopem & mendicum*: Glossa: „scilicet Christum:“ & alia Glossa: „Pauperes insequi sola sævitia est: alii pro divitiis, vel honoribus interdum hujusmodi patiuntur.“ Itæ hæc ultime Glossæ ostendunt manifeste, quod de mendicitate rerum temporalium prædicta verba intelligere oportet.

Item. II. ad Corinth. viii. 9. *Scitis gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est*: Glossa: „in mundo.“ Et quod in hoc Christus sit imitandus, patet per Glossam, quæ ibidem dicit: „Nemo se contemnat. Pauper in cella, dives in Nensio, securior dormit in terra quam cum auro dives in purpura. Non ergo expavescas cum tua mendicitate ad illum accedere qui induit us te nostra paupertate.“

Item. Quod Dominus victum petierit, expresse habetur Luc. xxi. 5. ubi Dominus dixit ad Za-

chæum: *Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere*: Glossa: „Non invitatus, invitatus: quia etsi nondum audierat vocem invitantis, audierat tamen affectum.“

Item. Marc. xi. 11. *Circumspicis omnibus, cum jam vesper esset etc.* Glossa: „Circumspicis omnibus, si quis cum hospio suscipere. Tantæ enim paupertatis fuit, & ita nulli adulatus, ut in tanta urbe nullum hospitium inveniret.“ Ex quo patet quod Christus ita pauper erat quod hospitium conducere non posset; sed ab aliis hospitium petebat, & expectabat. Unde blasphemum est dicere, quod non liceat mendicare.

Item. Hoc probatur exemplo Apostolorum, qui jussi sunt à Domino necessaria ad victum in via non ferre, ut patet Matth. x. Marc. vi. & Luc. ix. & x. Constat autem quod ipsi imperiose non poterant accipere. Ergo satis evidens est quod necessaria victus humiliter petebant, quod est mendicare.

Item. Hoc etiam patet de discipulis Apostolorum post resurrectionem Christi. Dicitur enim in III. Can. Joan. 7. *Pro nomine ejus profecti sunt*: Glossa: „Pro nomine Christi ampliando:“ *profecti sunt*: Glossa: „Alienati à rebus propriis:“ Ergo sine necessariis viæ ibant: ex quo patet quod necesse habebant petere.

Item. Homo magis debet sibi providere quam aliis. Sed Apostolus petebat elemosynas pro aliis, scilicet pro pauperibus Sanctorum qui erant in Hierusalem. Ergo etiam licet alicui elemosynas petere pro fratribus suis, vel etiam pro se ipso.

Item quod mendicare liceat, patet per exemplum beati Alexii, qui omnibus suis dimissis propter Christum, sine labore manuum vivebat de elemosynis, quas mendicando quærebat, ita etiam quod à servis patris sui qui eum quærebant, elemosynas peteret, & de hoc gratias Deo ageret, quod à servis suis elemosynas accepisset. Cujus sanctitatis indicium fuit vox cœlestis delapsa, audientibus Papa, & Imperatoribus Honorio, & Arcadio, & universo populo Romano in Ecclesia beati Petri existentibus, quæ testata est meritis ejus Romam stare. Multis etiam miraculis post mortem claruit, unde & canonizatus est, & festum ejus à Romana Ecclesia solemniter celebratur.

Item. Hieronymus ad Oceanum in commendationem Fabiolæ dicit, quod optabat suis divitiis pariter effusus pro Christo stipes accipere. In hoc autem non esset commendanda, si peccatum esset mendicare.

Item. Illud quod est illicitum in Ecclesia, non injungitur alicui in penitentiam. Sed pro gravioribus peccatis alicui injungitur quod extra terram suam sine expensis mendicando peregrinetur. Ergo mendicare non est illicitum, sed potest esse penitentia opus; & ita assumere mendicationem propter Christum ad perfectionem vite pertinet, sicut & cætera penitentia opera, in quibus religiones fundantur.

Item. Sicut ea quibus maceratur corpus, ut jejunium, vigilia, & hujusmodi, valent contra concupiscentiam carnis; ita ea quæ ad humilitationem hominis pertinent, valent contra superbiam spiritus, quæ non minus est fugienda quam concupiscentia carnis, cum etiam peccata spiritualia sint majoris culpæ, ut Gregorius dicit. Sed nihil potest esse inter opera penitentia quod hominem magis humilem, & abjectum reddat quam mendicatio: unde naturaliter omnis homo mendicare erubescit. Ergo sicut ad statum perfectionis pertinet quod homo jejunium, & vigilia assumat, ut carnis concupiscentiam domet, ita

ita ad perfectionem vite pertinet, si aliquis mendaciam assumat propter Christum ut spiritum humiliter.

Item. Caritas Christi liberalior est quam amicitia seculi. Sed licet ex amicitia seculi aliquid petere ab amico suo, quod indiget; & precipue si ei in aliquo recompensare potest; nec differt utrum recompensatio fiat de eodem, vel de alio, ut dicitur in V. Ethicor. ergo multo fortius licet alicui, quamvis sit validus, quod petat illa quibus indiget propter charitatem Christi, & precipue cum possit recompensare recipiens danti in orationibus, & aliis spiritualibus bonis.

Item. Licet petere ab aliquo illud ex cuius datione fit dantis conditio melior. Sed ex hoc, scilicet quod aliquid dat elemosynam, fit ejus conditio melior, quia per hoc meretur vitam aeternam. Ergo non est illicitum elemosynas petere.

Item. Indigentia pauperum non potest subveniri, nisi eorum indigentia sciatur. Sciri autem non potest omnino, nisi necessitatem suam petendo exponat. Ergo si licitum est aliquibus quod sit in tali statu quod rebus alienis indigeant ad sustentationem, licitum est quod eas petant. Sed licitum est quod aliqui in statu egestatis se ponant propter Christum, ut supra probatum est: in quo etiam si manibus operentur, oportet quod indigeant multis, ut Augustinus dicit in Lib. de opere monach. Ergo licitum est elemosynas petere.

Nunc quarto ostendemus, quod predictis mendicantibus elemosynae sunt dandae. Primo per hoc quod habetur in III. Can. Joan. Charissime, fideliter facis quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos: & de quibus loquitur, subiungit: Pro nomine enim ejus profecti sunt: Glossa: „Alienati a rebus propriis.“ Et infra: Nos ergo debemus suscipere hujusmodi: Glossa: „Joannes omnia dimiserat, & se divitibus connumerat, ut alacriores reddat, & promptiores ad commiserandum pauperibus.“ Ergo commendabile est dare elemosynas illis qui pro nomine Christi sine rebus propriis vivunt.

Item. Matth. x. 41. Qui recipit justum in nomine just. Glossa: „pro eo quod nominatur justus: mercedem justus accipit: Glossa: „Dicere ergo aliquis: Ergo & pseudoprophetas, & Judam proditorem suscipiemus? Hoc Dominus procurans, dixit personis, nas non esse suscipiendas, sed nomina, & mercedem de non carere suscipientem, licet indignus sit qui suscipitur.“ Ex quo patet quod elemosynae sunt dandae his qui habent nomen sanctitatis, etiam si indigni sint.

Item. Ad Rom. xv. commendat Apostolus Macedones, & Achaicos de hoc quod probaverunt collationem facere in pauperes sanctos: ubi dicit Glossa: „Hi totos se dederunt divinis obsequiis: nihil mundanum curantes, exemplum bonae conversationis praebant creditibus. Isis mittendam fecerant, Achaici, & Macedones collectam, per quam rem ad hujusmodi opera Romanos Apostolus invitat.“ Ergo patet quod predictis pauperibus elemosynae sunt dandae.

Item. II. ad Corinth. vi. 14. Vestra abundantia illorum inopiam suppleat: Glossa: „Illorum qui omnia mundi deserunt.“ Ergo idem ut prius.

Item. Super illud II. ad Thessal. iii. 13. Vos autem, fratres, nolite deficere benefacientes: Glossa: „pauperibus:“ & alia Glossa: „Quia etsi operentur, possunt tamen nonnullis indigere: & ideo monet ne illi qui habebant unde servis Dei neces-

saria praerent, hac occasione pigrescerent. Non enim in reprehensione venit qui humanus est in largiendo; sed hic qui cum possit laborem ferre, otiose vult vitam agere.“ Ergo patet quod servis Dei est laudabile elemosynas dare, sive laborem, sive non, etiam quando non laborantes reprehensibiles sunt.

Item. Hieronymus contra Vigilantiam: Nec nos negamus cunctis pauperibus, etiam Judaeis, & Samaritanis, si tanta sit largitas, stipendia porrigendas; sed Apostolus docet faciendam quidem ad omnes elemosynam, sed maxime ad domesticos fidei, de quibus & Salvator in Evangelio loquebatur: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, qui vos recipiant in aeterna tabernacula. Numquid isti pauperes inter quorum pannos, & illorum corporis flagrans libido dominatur, possunt habere aeterna tabernacula, qui nec praesentia possident, nec futura? Non enim simpliciter pauperes, sed pauperes spiritu beati appellantur, de quibus scriptum est Psalm. xli. Beatus qui intelligit super egeum, & pauperem. In vulgi pauperibus sustentandis nequaquam intellectu, sed elemosyna opus est, in sanctis pauperibus beatitudinis intelligentia, ut ei tribuat qui erubescit accipere, & cum acceperit, dolet, motens carnalia, & seminans spiritualia. Ex quo patet quod melius est sanctis pauperibus dare elemosynas quam quibuscumque aliis.

Item. II. Corinth. ix. super illud: Dispersit, dedit pauperibus, dicit Glossa: „Si hujus qui pauperibus largitur, merces magna est; quanto magis ejus qui ministrat sanctis? Pauperes enim dici possunt etiam qui mali sunt.“ Et sic idem quod prius.

Item. Hieronymus super epistolam ad Galat. exponens illud, Communiter autem is qui catechizatur, sic dicit: „His qui adhuc imbecilliores, & discipuli, & carnales erant, imperat ut quomodo ipsi a magistris spiritualia metant, si magistris carnalia praebant, qui totos se divine eruditioni, & studio tradentes, vira hujus necessarii indigent.“ Ergo etiam non laborantibus corporaliter, sed ex toto se studio Scripturarum dantibus, elemosynae sunt dandae.

Item. Hieronymus ad Paulinum: Quem senseris tibi aut semper, aut crebro de nummis loquentem, excepta elemosyna, qua indifferenter omnibus patet, instidorem potius habito quam monachum. Ex quo patet quod monachis, & omnibus aliis elemosynae sunt dandae, & quod eis licet loqui de elemosyna petenda.

Item. Dicitur in decret. dist. xlii. Si quis despiciat eos qui fideliter agapes, id est convivia pauperum exhibent, & propter honorem Domini convocant fratres, & voluerit communicare hujuscemodi vacationibus, parvipendens quod geritur, anathema sit. Ergo patet quod excommunicandus est qui dicit elemosynas indigentibus non esse largiendas.

Item. Proverb. xxi. 13. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur: Glossa: „Pauperis generaliter, non egei tantum, vel corporaliter infirmi. Nam qui criminibus alienis affectus non vult condolare, sed iudicantis mavult tenere censuram, ostendit se nondum vitorum facibus expurgatum, neque auditum divinae misericordiae dignum.“ Pater ergo quod omnibus pauperibus elemosynae sunt dandae, etiam corpore validis.

Item. Super illud Psalm. cii. Producent fenum jumentis, & herbam servituti hominum, dicit Glossa: „Terra satiatur producent fenum, id est temporalia, jumentis, id est praedicatoribus, ut de Evangelio

vivant qui Evangelium annuntiant. Nisi terra producat fenum, id est temporalia, non est irrigata, sed sterilis: quod si facit, ipse est fructus.“ Et infra: „Debentur praedicatoribus temporalia, qui largiuntur spiritualia, de quibus dicitur: Beatus qui praecipit vocem petitori. Non ita debes agere bovi trituranti, ut mendico transeunti. Illi, scilicet mendico, das, quia legitur, Omni petenti da, huc venio etiam non petenti dare debes.“ Et infra: „Omni petenti da; quicumque sit, da, agnoscens in eo eum cui des; sed multo magis da servo Dei, militi Christi, & non petenti.“ Ex quo patet quod omnibus pauperibus etiam non perentibus elemosynae sunt dandae, praecipue tamen praedicatoribus dari debent a suis auditoribus.

Item. Luc. xvi. 9. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: Glossa: „Non quoslibet pauperes, sed eos qui possunt vos recipere in aeterna tabernacula.“ Sed maxime possunt in aeterna tabernacula recipere pauperes propter Christum, qui etiam iudices cum Christo erunt. Ergo eis praecipue sunt elemosynae faciendae.

Nunc ultimo restat respondere his quae in contrarium obijciuntur.

Ad id ergo quod primo obijciunt, quod munera excaccant oculos sapientum, dicendum quod res temporales dupliciter accipi possunt. Uno modo ad divitias augendas, & congregandas; & talis receptio munerum ex cupiditate procedit, quae oculos cordis excaccat, & a justitia declinare facit. Alio modo ad necessitatem victus, & vestitus; & ista munus acceptio cupiditatem non habet annexam, unde non excaccat oculos, nec verba justitiae facit mutare. Et haec distinctio probatur per hoc quod habetur I. Tim. vi. 8. Habentes alimentia, & quibus tegamur, hinc contenti simus: Glossa: „Qui ultra tendit, malum invenit.“ Unde subditur: Nam qui volunt devotes fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.

Ad secundum dicendum, quod duplex est servitus. Est enim servitus timoris, & amoris. Qui ergo accipit munera ex cupiditate, servus est timoris: quia quae cum cupiditate acquiruntur, cum timore possidentur; & ab hac servitute liberi debent esse servi Christi. Roman. vii. 15. Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore. Sed qui accipit munera ex charitate, servus est amoris; & ab hac servitute non sunt liberi servi Christi: unde Apostolus dicit II. Corinth. iii. 5. Non nosmetipsos praedicamus, sed Jesum Christum Dominum nostrum; nos autem servos vestros per Jesum. Patet ergo quod ille qui propter officium charitatis implendum elemosynas ad corporis sustentationem recipit, non incurrit servitutem quae sit indigna servis Christi, sed illa quae competit servis Christi.

Ad tertium dicendum, quod dare secundum se est laudabilis quam accipere: unde & Philosophus dicit in IV. Ethicor. quod actus liberalitatis magis est in dando quam in accipiendo, quamvis liberalis det, & recipiat. Nihil tamen prohibet receptionem esse meliorem ratione alicujus adjuncti; & hoc est per accidens. Dicendum ergo, quod si in paupere nihil consideret nisi receptio elemosynae tantum, beator est dives qui dat elemosynas, quam pauper qui recipit; sed talis potest esse causa recipiendi elemosynam, quod magis meretur recipiens quam danti: utpote si se in tali statu propter Christum constituerit, ut elemosynas recipiat non quasi coactus, sed voluntarius pauper. Unde Glossa ibidem dicit: „Non illis, qui relicti omnibus secuti sunt Dominum, divites elemosynarios praepone; sed illos maxime

glorificat qui cunctis quae possident in semet renuntiantes, nihilominus laborant manibus operantur, do, ut habeant unde tribuant necessitate patienti.“ Et proculdubio hoc est laudabilis in illis dumtaxat qui ab aliis magis necessariis occupationibus vacant. Et ita tales si possent sine impedimento talium occupationum laborare, & aliis dare, perfectius esset, ut etiam supra dictum est, cum de labore manuum agebatur. Nec tamen concedendum est, quod religiosi teneantur ad omne id quod perfectius est, sed ad illa tantum ad quae ex voto se adstringunt.

Ad quartum dicendum, quod Ecclesia non gravatur, si tales de elemosynis vivunt, quia modicis sunt contenti, magnum fructum in Ecclesia facientes; immo in hoc Ecclesia maxime alleviatur, quia quod alii qui non sunt ita modicis contenti, cum magnis expensis faciunt, hoc idem per tales cum parvis sumptibus expletur. Nec in hoc pauperibus aliquid subtrahitur, quod tales de elemosynis vivunt: quia talium consilio, & inductione multo plura pauperibus dantur quam ipsi accipiant. Et praeterea ipsi etiam omnia quae habuerunt, pauperibus sunt largiuntur: unde multo plus in sumptibus pauperum posuerunt quam illud quod de elemosynis accipiunt.

Ad quintum dicendum, quod illud decretum perverse inducitur: quod patet ex hoc quod Gratianus dicit in cap. sequenti. Verum his auctoritatibus prohibentur ab Ecclesia suscipi non illi qui quondam fuerunt divites, & postea omnia reliquerunt, ut Petrus, & Mattheus, & Paulus; aut pauperibus distribuerunt, ut Zachaeus, aut Ecclesiae rebus adiungerent, sicut illi qui praedia sua vendentes, ponebant pretia ante pedes Apostolorum, ut essent illis omnia communia: sed illi qui in domibus parentum residentes, vel sua relinquere noientes, ecclesiasticis facultatibus pasceri desiderant.

Ad sextum dicendum, quod Augustinus loquitur de illis qui sunt otio dediti, qui in nullo possunt esse utiles illis a quibus pascerunt: tales enim necesse est ut adulentur ad hoc ut pascantur. Tales enim pascerere onerosum esset cuilibet, nisi favore pascentis saltem adulationibus captarent. Sed illi qui pascantur propter Christum, a quibus pascentes scilicet sperant spiritualia pro temporalibus quae largiuntur, non oportet adulari: quia talibus non datur propter eos, sed propter illum cuius sunt servi, qui in eis recipitur, ut dicitur Matth. x. 40. Qui recipit vos, me recipit: ubi Glossa: „Quia non aliud recipit in Apostolis, tolis quam quod in Christo est.“ Et sic patet quod illi qui pauperes efficiuntur, & mendicant, & de elemosynis vivunt propter Christum, non sibi necessitate adulationis imponunt. Sed major necessitas adulationis, & servitutis inest divitibus, quos oportet adulari principibus, ut divitias amplectant, & conservent. Unde dicit Chrysostomus super Matth. Adulari necesse est principes, & milites, & subjectos, & multis indigere, & turpiter servire, & formidare, & suspicari, & timere eorum qui suscipiuntur, oculos, & calumniantium ora, & avarorum concupiscentias. Sed non est paupertas aliquid tale, sed contrarium universum.

Ad septimum dicendum, quod quamvis accipere non sit actus liberalitatis, nisi prout ordinatur ad dandum; tamen accipere necessaria ad victum, accrus est humilitatis in his qui tantum se humiliaverunt propter Christum, ut se subicerent egestati; quae quidem virtus est eminentior quam liberalitas.

Ad octavum dicendum, quod Augustinus in Libro illo reprehendit monachos qui volebant de ele-

mosynis vivere propter duo. Primo propter errorem in quem incidantur, ut scilicet dicerent manibus operari esse contrarium præcepto evangelico quod habetur Matth. vi. 25. (1) *Nolite solliciti esse corpori vestro &c.* Secundo, quia propter pigritiam à labore manuum desistebant, laboriosam vitam fugientes, qua in sæculo laboraverunt. Unde de his dicit, quod nullo modo decet ut in ea vita, ubi senatores sunt laboriosi, ibi sint opifices otiosi: eos autem qui in sæculo possessiones habuerunt unde viverent sine labore manuum, vel qui occupationibus ecclesiasticis occupantur, non prohibet de eleemosynis vivere exemplo eorum quos tales fuisse in primitiva Ecclesia Hierosolymis dicit: & hoc manifeste patet verba Libri diligenter intuenti. Et quamvis si non prædicent, non habeant potestatem vivendi de eleemosynis, quasi operarii de mercede laboris; non tamen eis prohibetur quin sicut pauperes de eleemosynis vivant. Alio enim modo debetur eleemosyna pauperi, & alio modo predicatori, ut dicit Glossa super illud Psal. cxlxi. *Producers foenum jumentis.*

Ad nonum dicendum, quod, ut dictum est, prælati vicus necessaria à subditis accipere licet, quia laborant in Evangelio. Merces enim operi debetur, non potestati, aut auctoritati. Cum ergo religiosi ex commissione prædicantes similiter laborent, dignum est ut & ipsi ab his quibus prædicant, necessaria vicus accipiant. Sunt tamen & alia cause propter quas & religiosi etiam non prædicantes necessaria vicus à fidelibus accipere possunt: puta, quia omnia sua propter Christum reliquerunt: vel quia ministrant altari, cuius sacrificium, ubicumque agatur, commune est toti populo fidelium: vel quia vacant studio sacre Scripture, contemplationi, orationi, & aliis spiritualibus ad communem utilitatem totius Ecclesie.

Ad decimum dicendum, quod non est inconveniens, illud quod alicui datur pro mercede, alteri dari gratis & misericorditer. Unde vicus qui ministrantur prædicatoribus quasi debita merces laboris, potest omnibus pauperibus misericorditer, & merito dari non ut debita merces, sed quasi subsidium charitatis.

Ad undecimum dicendum, quod majus damnum sequebatur ex prædicatione pseudoapostolorum, quibus prædicandi occasione Apostolus auferebat de sumptibus fidelium non vivendo, cum contraria fidei prædicarent, quam de hoc quod Apostolus se labori manuum implicabat de proprio labore vivens. Nunc autem est e converso, quia major profectus est Ecclesie fidelibus de hoc quod aliqui exemplum humilitatis præbent in paupertate, & mendicitate vivendo voluntarie propter Christum, & dimisso labore manuum, occupando se in his que pertinent ad salutem animarum, quam sequatur damnum de hoc quod aliqui turpiter de eleemosynis vivere volunt. Et ideo non debent desistere pauperes Christi ab hoc quod de eleemosynis vivant, ut alius occasionem auferant.

Ad duodecimum dicendum, quod apud Judæos consuetudo erat ut doctoribus ab aliis subsidia vite ministrarentur: ita etiam inter cunctos fideles in consuetudinem venit, divulgata evangelica doctrina que hoc ordinavit: unde etsi à principio conversionis gentium, quando adhuc in gentibus hoc non consuevitum erat, dimittentibus sumptus accipere propter scandalum; nunc tamen hoc scandalum non est timendum,

(1) *Vulgata:* Ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini.

& præcipue in illis qui modico victu, & vestitu sunt contenti, de quo multo plures ædificantur quam scandalizantur. Qui enim de hoc scandalizantur, Phariseorum scandalum sibi inducunt, quod Dominus parvipendere jubet Matth. xv. Solum autem esset, si eleemosynam acciperent non solum ad necessitatem victus, sed ad laute vivendum, vel ad divitias congregandas.

Ad decimum tertium dicendum, quod eadem ratione probari posset quod virginitas non sit bona quia hoc Hieronymus dicit contra Vigilantium prædictam rationem facientem: *Si omnes virgines fuerint, nuptia non erant, interibit humanum genus: & infra: Rara est virtus, nec à pluribus appetitur: atque utinam hoc omnes essent quod pauci sunt, de quibus dicitur: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Ex quo patet solutio prædictæ objectionis. Opera enim perfectionis tantæ difficultatis sunt, quod paucorum est se ad ea extendere. Nec dicendum, quod timendum sit quod dum omnes eis inhaerent, mundus pereat.*

Ad ea autem quibus ostendere nituntur, quod non liceat mendicando eleemosynas petere, hoc modo respondendum est.

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur: *Omnino indigens, & mendicus non erit inter vos*, non prohibetur quin aliquis statum mendicitatis, vel paupertatis assumat; sed quia non ita derelinquetur ab aliis, ut in talem statum incidat, in quo eum oportet de necessitate mendicare: & hoc patet per id quod præcedit: *Civem, & propinquum repetendi non habetis potestatem:* & Glossa ibi dicit: „Licet omnes proximi nostri sint, illis tamen maxime misericordia impendenda est qui Christi nobiscum sunt membra.“ Ex quo patet quod ubi præcipitur misericordia, non prohibetur mendicari.

Ad secundum dicendum, quod Glossa exponit de pane spirituali: unde dicit: „*Non videtis justum derelictum à Deo, nec semen ejus querens panem spiritualem, id est indigere pane verbi Dei, quia verbum Dei, semper cum eo est.*“ Si tamen de pane materiali intelligatur, intelligendum est quod justus non querunt panem ex necessitate quasi derelicti à Deo, cum dicatur Hebr. ult. 5. *Non te deseram, neque derelinquam:* Non tamen excluditur quin illi qui sunt justi, voluntarie se possint exponere paupertati propter Christum; quod tamen forte temporibus Psalmistæ factum non erat, quia perfectionis opera temporis gratiæ servabantur.

Ad tertium dicendum, quod non est inconveniens quod illud quod alicui in penam infligitur ab alio voluntarie assumptum in justitiam vertatur; sicut aliqui propter scelera que committunt, rebus suis spoliantur; & tamen ad perfectionem justitiae pertinent quod aliqui rebus propriis se spoliet propter Christum. Et similiter mendicitas quamvis aliquibus malefactoribus indicatur à Deo in penam, nihil tamen prohibet quin voluntarie assumpta propter Christum, ad perfectionem justitiae pertineat.

Ad quartum dicendum, quod per illam Glossam prohibetur quod aliquis non petat ex cupiditate, alias Glossa non concordaret textui: in textu enim dicitur: *Ut nullus aliquid desideret.* Ex cupiditate autem querunt non qui necessaria vicus, & vestitus petunt, sed qui ultra hoc querunt, unde divites fieri possunt, ut patet per hoc quod dicitur I. Tim. vi. ut supra dictum est.

Ad quintum dicendum, quod duplex est mendici-

tas, coacta scilicet, & voluntaria. Coacta mendicitas, quia contra voluntatem est; periculum impatientie habet annexum. Voluntaria autem mendicitas, que non ex cupiditate procedit, ut dictum est, humilitatis meritum habet adjunctum. Unde Augustinus per verba illa non prohibet mendicitatem voluntariam, sed docet occasionem necessariæ mendicitatis vitandam esse à pauperibus Christi, dum manibus laborant: quod patet per hoc quod dicit: *Ut non compellantur egestate petere.*

Ad sextum dicendum, quod Hieronymus loquitur de petitione, & acceptione eorum que sunt ultra necessariam vicus: quod patet ex hoc quod loquitur Nepotiano presbytero, qui de rebus mundi sufficienter habebat ad vitam sustentandam. Unde patet quod non est ad propositum.

Ad septimum dicendum, quod lex illa loquitur de validis mendicantibus, qui nullam utilitatem reipublice afferant; sed otiose viventes usurpabant illud quod aliis pauperibus debebatur: quod patet ex hoc quod lex eos ineres nominat, sicut sunt gularidi, & alii similes, qui victum ab hominibus querunt otiose viventes: quod non nisi perversissime in religiosis rerogari potest; & tamen non oportet quod peccatum semper sit gravius quod gravius puniuntur: quia pena peccatoribus infligitur non solum propter vindictam culpe, sed etiam propter correctionem vel ejus qui peccavit, vel aliorum: unde pro minori peccato aliquando aliquis gravius puniuntur, quando homines ad peccatum illud sunt propiores, ut terrore penæ magis caveant. Capitulum autem inductum loquitur de pena que inducitur ad vindictam peccati tantum.

Ad octavum dicendum, quod illi de quibus Augustinus loquitur, non solum petebant necessaria vicus, sed aliquid ultra ad divitias congregandas, nec habebant veram sanctitatem, sed simulant: quod patet ex hoc quod dicit, quod exigebant sumptus lucrose egestatis, aut simulata pretium sanctitatis: & hoc proculdubio reprehensibile erat.

Ad nonum dicendum, quod erubescencia semper est de turpi; turpe autem pulchro opponitur: unde secundum differentiam pulchri oportet accipere differentiam turpitudinis, & ruboris. Est enim duplex turpitudinem. Una spiritualis, que consistit in debita ordinatione anime, & affluentia bonorum spiritualium: unde omne quod procedit ex defectu spiritualis boni, vel quod interiore inordinationem ostendit, turpitudinem habet. Alia est pulchritudo exterior, que consistit in debita ordinatione corporis, & affluentia exteriorum rerum, que ad corpus ordinantur; & e converso inordinatio corporis, vel defectus temporalium rerum exteriorum quandam turpitudinem habet. Et sicut utraque pulchritudo delectat, & desideratur; ita utraque turpitudinem erubescenciam parit. Verecundatur enim aliquis de hoc quod est pauper, vel de hoc quod est in corpore vitarius, vel de hoc quod est in scins, vel in inordinata gessit. Quia igitur turpitudinem interior semper est reprobanda, ideo omne quod habet erubescenciam prædictæ turpitudinis, reprobandum est. Nec est instantia de confessione peccatorum: quia confitens non erubescit de confessione, sed de peccato quod confessio manifestat. Defectus autem exteriorum, vel turpitudinem à sanctis viris contemnitur, & quandoque perfectionis studio ab eis assumitur propter Christum. Unde illud quod habet erubescenciam il-

lius turpitudinis, non semper est reprobandum: immo quandoque maxime laudatur, quando propter humilitatem assumitur. Mendicare autem habet erubescenciam hinc secundæ turpitudinis respondentem: quia omnis mendicans se pauperem ostendit, & quodammodo se subicit ei à quo mendicat, que ad defectum exteriorum pertinent: unde mendicantis propter Christum assumpta non solum non est reprobanda, sed maxime laudanda.

Ad decimum dicendum, quod ille à quo eleemosyna petitur, non debet habere tectum, si ordinare ab eo petatur; & ideo quando aliquis ordinare eleemosynam petit, scilicet ad necessitatem sustentandam, non est in culpa qui petit, sed ille qui ad tectum removendum dat. Si autem inordinate petatur, petens etiam peccat.

Ad ea vero quibus ostendere nituntur, quod religiosi prædicantes non possunt de eleemosynis vivere, vel eleemosynas petere, per ordinem deinceps respondendum est.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis prædicatores de eleemosynis vivant, non tamen sequitur quod adulterent. Quamvis enim qui sine adulatione prædicant, non habeant gratiam apud malos, qui dicuntur homines carnales, habent tamen gratiam apud bonos: & ideo quandoque si sine adulatione prædicant, coguntur defectus multos pati, quando scilicet in illos incidunt apud quos sine adulatione gratiam habere non possunt; quandoque autem sine egestate sunt, quando in illos incidunt quorum sine adulatione gratiam habent. Unde & Christus hospitium quandoque habere non poterat, quandoque etiam invitabatur à multis; & mulieres que eum sequebantur, de suis facultatibus ei ministrabant, ut dicitur Luc. viii. Ita etiam Apostoli quandoque multas penurias sustinebant, quandoque autem abundabant, in utrisque modeste se habentes. Philip. ult. 12. *Scio & abundare, & penuriam pati.* Echar etiam vicissitudines pauperes prædicatores nostri temporis expeririunt frequenter.

Ad secundum dicendum, quod prædicatores eleemosynas petentes non faciunt aliquid in quo sit occasio avaritiæ. Avaritia enim est immoderatus amor habendi: velle autem vicium, & vestitum ad necessitatem, non est immoderatum. I. Tim. ult. 8. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.* Unde pauperes qui petunt necessaria vicus, & vestitus, & aliorum que humana vita exigit, non sunt in aliqua occasione avaritiæ.

Ad tertium dicendum, quod prædicatores non debent querere temporalia quasi ex principali intentione, ut in eis finem constituent; possunt tamen querere secundario, ut sustententur ad Evangelium prædicandum, quod primo querere debent: Matth. vi. 36. *Primum querite regnum Dei, & justitiam eius.* Glossa: „*Hic aperte ostendit ista non esse petenda, tamquam bona nostra, etsi necessaria. Regnum enim petendum est, & in eo finis noster est ponendus, propter quem omnia faciamus; verbi gratia, manducemus ut evangelizemus, non evangelizemus ut manducemus.*“

Ad quartum dicendum, quod, sicut supra probatum est, sumptus quem prædicatores accipiunt, debentur eis tamquam merces. Merces autem alicui operari debetur dupliciter. Uno modo ex debito legalis justitiæ, sicut quando pactum intervenit inter operantem, & eum cui operatur, ita quod operarius pos-

(1) *Al. de copore.*

test alium compellere ad solvendum. Alio modo ex debito iustitiae amabilis, sicut quando aliquis amabiliter alteri de suo labore servit, debitum est ut alius ei suo modo vicem rependat, quamvis non possit eum per iudicium compellere. Hos enim duos iustitiae modos Philosophus distinguit in VIII. Ethicorum. Dico ergo, quod quando aliquis praelatus alicui plebi praeficitur, hoc modo ad invicem colligantur, quod subditi possunt à praelato spiritualia petere, & praelati à subditis temporalia; sed ab aliis qui non sunt praelati, non possunt subditi spiritualia exigere, nec è converso ipsi possunt eos cogere ad solvendum temporalia, quamvis ex licentia praelatorum spiritualia seminent; nisi forte quantum ad omnia vicarii praelatorum constituantur. Paret igitur quod diversimode accipiunt sumptus pauperes qui omnino nihil impendunt; & religiosi qui non sunt praelati, sed praedicant de licentia praelatorum, & praelati quia alii pauperes totaliter accipiunt gratis, unde in eis est pura mendicitas; sed praedicantes qui non sunt praelati, accipiunt sicut mercedem debitam, unde habent potestatem accipiendi, quamvis non coactivam; praelati autem etiam coactivam habent potestatem. Si tamen ille qui potest aliquid ex potestate accipere, petat non quasi debitum, sed quasi omnino gratuitum; nulli facit injuriam, sed in se humilitatem commendabilem reddit.

Ad quintum dicendum, quod Apostolus volebat ostendere quod ipse poterat sumere sumptus à fidelibus eadem ratione qua alii Apostoli accipiebant; & ideo ut ostenderet se eandem habere potestatem, primo ostendit se Apostolum esse, sicut & alii Apostoli erant.

Ad sextum dicendum, quod pseudoapostoli usurpabant sibi indebitum sumptus fidelium tripliciter. Primo, quia falsa praedicabant, & contra evangelicam doctrinam, ut patet Roman. ult. super illud: *Rogamus autem vos fratres*: quod Glossa de pseudoapostolis exponit, qui credentes cogebant iudaizare. Secundo, quia praedicabant non missi à veris Apostolis: unde Apostolus vocat eos ad Galat. 11. *subintrantes*. Tertio, quia auctoritative exigebant ac si essent Apostoli. Et haec tria deficient in proposito: unde ratio non valet.

Ad septimum dicendum, quod praedicti religiosi praedicantes petunt quod est eis debitum per secundum modum iustitiae, quia debitum iustitiam respicit; sed in hoc commendabiliores sunt, quia hoc quod est debitum, ut gratuitum petunt.

Ad octavum dicendum, quod praelati recipientes à populo decimas, & oblationes, etsi ipsi solvant per se debito modo spiritualia seminando, possunt tamen ad majorem plebis utilitatem etiam alios cooperatores habere; unde nulla injuria fit plebi, si plus de temporalibus conferant quam sit stratum, quando & plus de spiritualibus eis impenditur quam praelati teneantur; & praecipue ex quo non potestative accipiunt, sed charitative, & humiliter petunt.

Ad nonum dicendum, quod unusquisque abrenunciare potest ei quod sibi debetur; unde etsi praelati ex debito teneantur providere eis quos mittunt ad praedicandum; possunt tamen qui mittuntur, huic debito abrenunciare. Nec tamen in hoc aliquid gravamen ingeritur illis ad quos mittuntur, cum ab eis ultra necessaria victus non petant, nec etiam ista exigant coactive, sed charitative, prout unusquisque destinavit in corde suo, in hoc exemplum Apostoli limitantes II. Cor. v. 11. & 12. capp.

(1) Forte. Si autem praedicatores ad eos declinant qui &c.

Ad decimum dicendum, quod hypocritae propter hoc à Domino redarguntur, quia per orationem, & alia quae exsuperitiose agebant, solum intendebant ad questum: unde Glossa ibi: *Vae vobis Scribae, & Pharisei*, qui vestra superstitione nihil intenditis, nisi ut praedam de subjecta plebe faciatis. Hoc autem de aliquo judicare est temerarium, cum pertineat ad intentionem cordis.

Ad undecimum dicendum, quod ad infames personas praedicatorum declinare non debent, ita quod eorum infamia in praedicatorum retorquei possit; sic enim praedicator venit in contemptum: quia, sicut dicit Gregorius, *cujus vita despicitur, consequens est ut ejus praedicatori contemnatur*; & sic loquitur Glossa inducta. (1) Si autem ad praedicatorum declinent, qui eorum consortio meliores reddantur, & ipsi exinde non infamantur, laudabile est, quia hoc Dominus legitur fecisse: unde Matth. 11. *Videntes hoc Pharisei, discipulis suis dicebant: Quare cum publicanis, & peccatoribus manducat magister vester?* ubi & Glossa dicit, quod „Dominus suis in hoc misericordiae exemplum dedit.“ Si tamen illi ad quos declinant, hoc sibi pro gratia non impiant, eorum culpa est, non illorum qui ad eos declinant.

Ad duodecimum dicendum, quod illi qui evangelizant, etsi accipiant ab eis quibus praedicant, necessaria vita, non tamen Evangelium vendunt: quia non habent finalem intentionem ad ea quae accipiunt, ut supra dictum est: unde I. Timoth. v. super illud: *Qui bene praesunt presbyteri &c.* dicit Glossa: „Boni dispensatores, & fideles non solum honore in subditis, mi praeveneri debent, sed & terreno, ut non contristantur.“ & infra: „Necessarius ergo est accipere, unde vivitur; charitatis est praebere. Non tamen venale est Evangelium, ut pro his praedicator, sed pro aeternis. Si enim sic vendunt magnam rem, videtur, si vendunt. Accipiunt ergo sustentationem necessariam à populo, mercedem dispensationis à Domino. Non enim à populo redditur quasi merces, propter quam scilicet finaliter serviantur illi qui sibi in charitate servantur Evangelii; sed tanquam stipendium datur, quo, ut possint laborare, passantur.“

Ad decimum tertium dicendum, quod quamvis potuerit esse aliqua species mali accipere victum à gentibus, quibus fides praedicabatur, propter hoc quod non erat eis consuetum, ut supra dictum est; tamen nunc species nulla mali apparet; divulgata Evangelii doctrina, quae haec debent evangelizantibus ordinavit, & praecipue illis qui non quaerunt ad superfluitatem, sed ad necessitatem, & de quibus constat quod non propter hoc labori Evangelii se exponunt ut lucrentur, cum hoc quod propter Evangelium accipiunt, multo sit minus eo quod ab eis in saeculo relictum fuit propter Christum.

Ad ea vero quibus ostendere nituntur, quod talibus eleemosynae non sunt dandae, jam per ordinem respondendum est.

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur „Voca pauperes, à quibus in presenti nil potes expectare.“ intelligendum est quod excluditur intentio terribitionis in presenti, non autem possibilitas eventus, cum nullus sit pauper à quo aliquis non possit juvari in presenti, quandoque aliquo casu emergente. Et quod ita debet intelligi, patet per Glossam, quae ibi dicit: „Si intendis invitare ut inviteris, ibi potes falli.“ Nec tamen intelligendum est

est

est quod semper retributione aeterna careat, si aliquis divites, vel amicos ad convivium vocet; cum hoc possit ex charitate procedere, & propter Deum fieri: unde Glossa ibi dicit, quod „qui pauperes vocat, cat, in futuro primum percipiet; qui amicos, fratres, & divites vocat, recipit mercedem suam.“ Sed si hoc propter Deum facit in exemplo filiorum Job, sicut caetera fratrum dilectionis officia, ipse, qui jussit, remunerat.“ Nec tamen intelligendum est, quod si fratres, & familiares propter solam familiaritatem vocentur, quod sit peccatum, quamvis merito aeterno careat: unde Glossa ibidem dicit: „Fratres, amicos, & divites alterutrum convivium celebrare non quasi scelus interdicit, sed ostendit non valere ad premia vitae.“

Ad secundum dicendum, quod verbum Augustini intelligendum est in illo casu in quo loquitur Sapientia Eccles. xii. 4. *Da misericordiam, & ne suscipias peccatorem*: ubi dicit Glossa: „Peccatoribus pro eo quod peccatores sunt, noli communicare, sicut qui nutriunt histiones, cum esuriant Christi pauperes.“ Qui autem dat indigenti peccatori, non quia peccator est, sed quia homo est, non peccatorem, sed justum nutrit, quia culpam non diligit, sed naturam: unde quando eleemosyna datur alicui propter hoc quod peccator est, vel ut peccator sit, magis esset ei subtrahenda. Nec tamen sequitur quod pauperibus Christi qui manibus non laborant, eleemosyna non sint dandae. Non enim ex hoc injustitiam incurritur, cum non laborando non peccant, ut supra ostensum est. Et si etiam peccatores essent, non tamen eis daretur propter hoc quod sunt peccatores, sed quia sunt indigentes.

Ad tertium dicendum, quod ei qui inordinate petit, non est danda res petita, sed correctio; sed ei qui ordinate petit, danda est res, si facultas adsit. Unde Gregorius XXI. Moral. super illud Job: *Si negavit quod volebat pauperibus*, dicit: „Per haec dicitur, ta vir sanctus ostendit non solum ad inopiam pauperibus, sed etiam ad habendi desiderium deservisse. Sed quid, si ipsa vellet pauperes quae forsasse accipere non expedit? An quia in Scriptura sacra pauperes humiles dici solent, ea sola astituta sunt quae pauperes accipere volunt, quae humiles petunt? Et proculdubio oportet ut (1) inconstanter deur quidquid cum vera humilitate requiritur, idest quod non ex desiderio, sed ex necessitate postuletur. Nam valde jam superbiere est extra metas inopiae aliquid desiderare.“ Patet ergo quod petentibus ad necessitatem danda est indubitanter res, sed petentibus ad superfluitatem danda est correctio.

Ad quartum dicendum, quod tunc in poenam subtrahenda est eleemosyna petentibus, quando ex acceptis occasione iniustitiae manifeste accipiunt; nec tamen etiam ita sunt eis subtrahendae quin in ultima necessitate eis subveniantur. Religiosi autem pauperes non eleemosynis acceptis ad iniustitiam abutuntur, sed magis per eas ad iustitiae opera sustentantur. Unde ratio non est ad positum.

Ad quintum dicendum, quod Ambrosius non dicit pensanda esse in his quibus datur eleemosyna, debilitatem corporis, & verecundiam, quasi rationes dandi, quia ratio dandi est indigentia eius cui datur; sed quasi rationes quare his magis dari debeat. Unde non sequitur quod non debilibus, vel his qui non verecundantur accipere, non sit dandum; sed quod

debilibus, & verecundis magis sit dandum, caeteris paribus: quia praedictae duae conditiones non sunt solae quae debeant movere ad magis dandum, sed multae aliae, sicut bonitas personae, propinquitas, indigentia, & multa huiusmodi. Nec tamen verecundia accipiendi est tantum in illis qui sua violenter amiserunt, sed etiam in illis qui voluntarie sua dimiserunt propter Christum; cum quandoque aequaliter utriusque ingenios nates habeant, quos verecundia prodegit; quamvis forte voluntarii pauperes magis verecundiam rationi subjiciant, sicut & caeteras passionibus.

Ad sextum dicendum, quod cum multae sint conditiones, quare alicui potius sit eleemosyna danda quam alteri, ut dictum est; non potest ex una sola conditione absolute concludi, quod tali sit eleemosyna semper magis danda, ut puta quod magis indigentibus semper magis sit danda. Unde si aliae conditiones praeponderent in alio minus indigente, est magis dandum ei. Inter omnes autem conditiones efficacior est debitorum, ut dicit Philosophus in IX. Ethic. quia magis debemus reddere debitum quam gratiam impendere, nisi multae conditiones ex alia parte praeponderarent, ut ibidem dicitur. Unde cum praedicatoribus debeantur necessaria victus quasi stipendia quaedam, ut dictum est; his potissime sunt eleemosyna dandae, praecipue si indigeant, nisi multum ex alia parte praeponderent aliae conditiones.

Ad septimum dicendum, quod sicut duplex est felicitas, spiritualis scilicet, & temporalis; ita duplex miseria, scilicet temporalis, & spiritualis. Quamvis ergo voluntarii pauperes non sint miseri spirituali miseria, quae simpliciter miseria est, cum Dominus beatos eos vocet Matth. v. & Luc. vi. possunt tamen temporalis miseriae esse subjecti: unde de temporalibus est eis misericordia exhibenda.

Ad octavum dicendum, quod propinquitas est una de conditionibus quae facit quod alicui sit magis dandum, non tamen est sola; & ideo non oportet quod semper magis propinquis magis deur, ut ex dictis patet.

C A P U T VIII.

Tertia pars principalis totius operis: in qua ostenditur quomodo religiosorum famam corrumpere nituntur, in multis eos frovole impugnando, & primo quod habitum vilem, & humilem deserant.

Nunc accedendum est ad refellendum ea quae à praedictis malignantibus in religiosorum infamiam profertur, quod ex eorum presumptione procedit: quia, ut Gregorius dicit in V. Moral. *Nequaquam quis sanctorum neglecta corrigere praesumeret, nisi de se prius meliora sensisset.* Unde Hieronymus Sabianinum super hac materia sic alloquitur: *Ne tibi solus videaris errasse, simulas nefanda de servis Dei, neciens quod iniquitatem in alterum loquaris, & ponas in caelum os tuum. Nec mirum, si à te qualescumque servi Domini blasphementur, cum patremfamilias Beelzebub vocaverim patres tui.* Et ne quid eis ad malitiam desit, dupliciter pervertunt iudicium, scilicet male iudicando de rebus, & male iudicando de personis. Et haec duplex iudicii perversitas distinguitur in Glos. I. Corinth. 11. super illud: *Nolite ante tempus iudicare*: unde dicitur „Cavendum est ne perniciosa opinatio fallatur, ut quia non possumus hominum indagare conscientiam, de ipsis rebus habeamus veram certamque

scien-

(1) Al. inconstanter.

scientiam; hoc modo ut si nescimus, an ille vel ille homo sit impudicus pudicusve, vel justus, vel iniustus, oderimus tamen impudicitiam, & iniustitiam, & iustitiam, pudicitiamque diligamus; & hæc appetenda, illaque vitanda, in Dei veritate, conscientiam; ut cum de ipsis rebus quod appetendum est appetimus, & quod devitandum est, devitamus, ignoscatur nobis quod de hominibus aliquando, immo assidue non vera sentimus.

Quia vero pervertitas iudicii de rebus perniciosior est, ut ibidem habetur per Glossam, periculosiori morbo primitus occurrentes, primo videamus qualiter iudicium pervertitur in rebus, deinde qualiter in personis. In rebus siquidem pervertitur iudicium dupliciter. Primo manifesta bona quæ à religiosis aguntur, prava esse iudicando, secundum illud Eccl. xi. 53. *Bona in mala convertens invidiatur, & in electis imponit maculam.* Secundum, quæ bene, & male possunt fieri, illicita asserendo. In hoc autem quod bona quæ à religiosis aguntur, iudicant esse mala, se ipsos condemnant, & eos contra quos loquuntur, maxime commendabiles ostendunt. Se quidem condemnant, qui sibi bona displicere ostendunt; unde de talibus dicit Gregorius in VI. Moral. *Nunc malus bonis derogat, & recta quæ agere negligit, hæc in aliis obtrahendo, facerare non cessat.* Commendabiles etiam ex hoc illis contra quos loquuntur, ostendunt, in eis Danielis innocentiam ostendentes, de quo dixerunt principes Babylonis, Dan. vi. 5. *Non invenimus Daniæ huic aliquam occasionem nisi forte in lege Dei sui:* Glossa: „Felix conversatio, in qua inimici culpam, non inveniunt nisi in lege quam custodit.“ Ita & prædicti malignantes in lege Dei, quam religiosi custodiunt, occasionem detractionis inveniunt, eos in contemptum inducentes.

Primo ex ipso habitu humilitatis, quem deferunt. Secundo ex officio charitatis quod proximis impendunt, dum aliis serviunt iuxta posse aliorum negotia charitative pertractando.

Tertio ex hoc quod non habentes, hic manentem civitatem, de loco ad locum discurrunt ad fructificandum in populo Dei.

Quarto de hoc quod studio vacant.

Quinto de hoc quod verbum Dei ordinate, & gratiose proponunt. Ad hoc etiam refertur, quod in eis paupertatem, & mendicitatem, & doctrinam continent, & fructum animarum, quem in populo faciunt ex licentia prelatorum, de quibus supra tractatum est.

Vilitatem vero vestium in religiosam vitam ageribus contemptibilem multipliciter nituntur ostendere.

Primo ex hoc quod Dominus dicit Matth. vii. 15. *Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium: eos qui vilibus vestibus induuntur, ex hoc intendentes suspectos reddere quod sint falsi prophete.*

Item Apocal. vi. super illud: *Ecce equus pallidus &c.* dicit Glossa: „Videns diabolus nec per apertas tribulationes, nec per apertas hæreses posse se proficere, præmittit falsos fratres, qui sub habitu religionis obinent naturam & rufi, & nigri equi, pervertendo fidem.“ Et ex hoc arguunt ut supra.

Item dicunt antiquis temporibus à Sede apostolica Episcopus Gallie esse mandatum ut eos corrigant qui dissimilem habitum aliis volebant assumere sub quadam specie sanctitatis humilioribus induti: quod mandatum Papæ in registro Romanae Ecclesie habe-

tur, ut dicunt, quamvis in corpore decretorum non continetur. Ex quo voluit habere, quod homines ad minus in sæculo viventes, humilioribus vestibus non utantur quam alii sui status.

Item. Augustinus dicit in III. Lib. de doct. christiana: *Quisquis rebus temporalibus restrictus vitæ quam se habent mores eorum cum quibus vivit, aut temperans, aut superstitiosus est.* Ex quo patet quod vituperabile est quod aliquis utatur vilioribus vestibus quam illi cum quibus vivit.

Item. Hieronymus dicit ad Nepotianum: *Vestes pullas aquæ vitæ ut candidas. Ornate, & sordide pari modo fugiende: quia alterum delicias, alterum gloriam redollet.* Et ita videtur quod vituperabile sit viles vestes portare.

Item. Rom. xiv. 17. dicitur: *Non est regnum Dei esca, & potus:* Glossa: „Non interest omnino quid alimentorum, vel quantum quis capiat, dum id faciat pro congruentia hominum cum quibus vivit, & persone suæ, & pro valetudinis suæ necessitate.“ Ergo pari ratione nec ad virtutem omnino interest quibus vestibus utatur homo, dummodo pro congruentia persone suæ hoc faciat. Et ita videtur esse religio in hoc quod aliquis in signum contemptus mundi habitum vilem exterius porter.

Item. Hypocritis videtur esse maximum peccatorum: unde Dominus in Evangelio contra hypocritas plus invehitur quam contra alios peccatores: & Gregorius in Pastor. *Nemo amplius in Ecclesia necet quam qui perverse agens, nomen, vel ordinem sanctitatis tenet.* Sed sub vilitate vestium latet hypocrisis: pretiositas autem vestium ad delicias carnis pertinet, vel etiam aliquem motum superbie occasionaliter inducit. Ergo vituperabilis est excedere in vilitate vestium quam in pretiositate.

Item. In Domino Jesu Christo omnis religionis, & sanctitatis perfectio fuit. Sed ipse portavit vestem pretiosam, scilicet tunicam inconsutilem, quæ de super erat contexta per totum, ut dicitur Joan. ix. in quo videtur quod erat facta tali opere, sicut panis consuntur acu cum auro, & serico: & quod pretiosus esset, patet ex eo quod milites eam dividere noluerunt, sed sortem super eam miserunt. Ergo hoc ad religionem non pertinet quod aliquis vilibus vestibus induatur.

Item. Dominus Papa pretiosus, & sericis vestibus utitur, & Reges etiam antiquitus purpureis vestibus utebantur; nec laudabile eis esset, si viliores vestes assumerent. Ergo pari ratione nec in aliis laudabile est, si viliores vestes assument quam suis statutis requiratur. Et sic per huiusmodi in contemptum inducitur habitus humilitatem.

Hoc autem quantum sit contrarium veritati, patet per illud quod dicitur xxi. quest. iv. *Omnis factantia, & ornatura corporalis à sacro ordine aliena est.* *Eos ergo Episcopus, vel clericos, qui se fulgidis & claris vestibus ornant, emendari oportet: quod si in hoc permanserint, epiphithia contra dantur.* Et infra: *Agitur si inveni fuerint deridentes eos qui vilibus, & religiosis vestibus amicti sunt, per epiphithiam corrigantur.* Præcis enim temporibus omnis sacras vitæ cum mediocri, aut vili veste conversabamur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam, sed propter venustatem accipiatur, elationis habet calumliam, quemadmodum magnus air Basilus. Patet ergo quod vilitas vestium est amplectenda, & pretiositas fugienda, & quod graviter puniendi sunt qui contra vilitatem vestium loquuntur.

Item. Eorum falsitas apparet exemplo Johannis Bap-

Baptiste, de quo Matth. xiii. dicitur, quod habebat vestimentum de pillis camelorum: ubi dicit Glossa: „Qui penitentiam prædicat, habitum penitentiae præterdit. In eo vilitas vestis, & cibi laudatur, quorum usus in civitate arguitur.“ Et alia Glossa dicit ibidem, quod servus Dei non debet habere vestimentum ad decorem, vel ad delectationem, sed tantum ad tegendam nuditatem. Et Marc. i. super illud, *Erat Joannes vestitus pillis*, dicit Glossa: „Conveniensi vestis prædicatori.“ Ex quibus patet quod servi Dei, & præcipue qui penitentiam prædicant, debent vilibus vestibus indui.

Item. Probatur exemplo antiquorum Prophetarum, de quibus dicitur ad Hebr. xi. *Circumierunt in melotis, in pellibus capris:* Glossa: „ut Helias, & alii.“ Melius est animal quod & taxus dicitur, cujus pellis melora dicitur, & est valde hispida: vel melora est vestis de pillis camelorum, ut patet ibi per Glossam.

Item. Probatur B. Hilarionis exemplo, & Arsenii, & aliorum parum in eremo, de quibus narratur in eorum gestis, quod vilissimis vestibus induebantur.

Item. Apocal. xi. 3. *Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti sacis:* Glossa: „id est prædicantes penitentiam, & exemplo ostendentes.“ Item alia Glossa ibi: Et ad exemplum eorum debent prædicare. Ex quo item aperte habetur, quod debent vilibus induti præcipue penitentiam prædicantes.

Item. Quod vilitas vestium sit approbanda, & pretiositas reprobanda, aperte ostendit Gregorius in homilia. *Homo quidam erat dives, sic dicens: Sunt nonnulli qui cultum subtilium pretiosarumque vestium non putant esse peccatum: quod videlicet si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dros qui torquebatur apud inferos, bysso, & purpura indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta præcipua nisi ad inanem gloriam querit, videlicet ut honorabilior carteris esse videatur. Nam quia pro sola inani gloria vestimentum pretiosum queritur, ipsa res testatur, quod nemo vult ibi pretiosis vestibus indui, ubi ab aliis non possit videri. Quam culpam possimus melius vili indumenti virtute ex diverso colligere: quia si abjectio pretiosi indumenti christus non diceret, Evangelista de Joanne tam vigilanter non diceret: Erat Joannes indutus pillis camelorum.*

Item. I. Petr. iii. 3. supra illud, *Quarum non sit extrinsecus capillatura &c.* dicit Glossa: „Sicut Cyprianus ait, serico, & purpura induta, Christum induere non possunt. Auro, & margaritis, & molibus adornate, ornamenta cordis, & corporis, perdidit. Quod si Petrus mulieres quoque admonet coerendas, quæ excusare possunt cultus suos per maritos, quanto magis id virginem observare fas est, cui nulla sui cultus competit venia?“ Ex quo patet quod etiam in clericis multo amplius reprehensibilis est habitus ornatus.

Item. Illud per quod virtus mentis manifestatur, per se loquendo, est laudabile, quamvis eo possit aliquis in superbiis uti. Sed vilitas vestium est huiusmodi: unde Hieronymus dicit ad Rusticum monachum: *Sordes vestium candidæ mentis indicia sunt: viliis tunica contemptum sæculi probat, ita dumtaxat ne animus tumeat, ne habitus, sermoque dissentiant.* Ergo vilitas vestium secundum se est sectanda, dummodo superbia removeatur.

Item. Illud quod divinum misericordiam promeretur, non potest esse malum. Sed per vilitatem ves-

tium divinam misericordiam promeretur etiam maximi peccatores: unde III. Reg. xxi. 27. dicitur de impiissimo Achab, quod cum audisset sermones Helie, *scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco:* unde Dominus de eo dixit ad Heliam: *Nonne videris Achab humilitatem coram me? Quia igitur humilitas est mei causa, non induam malum in diebus ejus.* Et tamen non fuit vera humilitas cordis, ut ibidem Glossa dicit. Et Jonæ iii. dicitur, quod abiecit Rex vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere; & hoc idem aliis præcepit. Ergo vilitas vestium est Deo accepta.

Item. Philosophus probat in X. Ethic. quod virtutes non solum in interioribus actibus, sed in exterioribus etiam consistunt: & loquitur de moralibus virtutibus. Humilitas autem quedam moralis virtus est: non enim est intellectualis, neque theologica. Ergo non solum in interiori consistit, sed etiam in exterioribus. Cum ergo ad humilitatem pertineat quod homo contemnat se ipsum, hoc etiam ad humilitatem pertineat quod contempnibilis exterius utatur.

Item. Malum nunquam palliatur nisi sub eo quod habet speciem boni. Sed hypocrisis sua mala palliant sub vestium vilitate. Ergo vilitas vestium, quantum est in se, habet speciem boni: ergo secundum se commendabilis est, etsi ea aliqui abuti possint.

Item. Sicut jejuniū, & elemosyna sunt penitentiae instrumenta, ita & vilitas vestium est laudabilis. Sed jejuniū, & elemosyna per se sunt laudabilia. Ergo & vilitas vestium per se est laudabilis, quamvis eis aliqui abutantur.

His igitur consentientes, dicimus vilitatem vestium per se loquendo commendabilem, utpote & penitentiae, & humilitatis actum, quamvis etiam aliqui vilibus utantur vestibus, qui preciosioribus secundum sui status conditionem licite uti possent, sicut qui secundum status sui conditionem licite carnibus uti possent, & non jejunare, commendabiliter à carnibus abstinere, & jejunare. Per accidens tamen potest esse malum utrumque: ut si ex prædictis perturbentur illi cum quibus nos socialiter vitam agere oportet; vel etiam si aliqui penitentiam operibus ad inanem gloriam abutatur, sicut & de oratione, & de jejuniis, & de elemosyna Dominus Matth. vi. docet.

Ad primum ergo dicendum, quod ex hoc quod falsi prophete vestimentis ovium utuntur ad deceptionem, vilitas vestium non est reprobanda, sed magis commendanda. Non enim vilitate vestium malitiam suam obtegerent, nisi vilitas vestium speciem boni haberet: alias Scriptura, qua hæretici abutuntur, ut dicitur II. Petri vili. reprobanda esset, & similiter pietas, cujus speciem hæretici habent, ut dicitur II. Timoth. iii. Unde & Glossa dicit Matth. vii. ibidem, quod non à veste, sed ab operibus prophete falsi cognoscuntur: & infra dicit, quod oves non debent pelles suas deponere, etsi aliquando lupi eis se contegant.

Ad secundum dicendum, quod diabolus ministros suos sub religionis habitu non obtegeret ad decipiendum, nisi religiosus habitus, quantum in se est, speciem boni haberet. Nec tamen boni debent à tali habitu abstinere, nec ex tali habitu aliqui iudicandi sunt alii, ut patet ex Glossa inducenda, quæ habetur Matth. vii. Unde & Hieronymus dicit in Libro contra Elvidium: *Namquid virginitatis est culpa, si simulatur virginitatis incrimine est?*

Ad tertium dicendum, quod illa prohibitio non fuit facta, quia vestium vestium reprobanda esset, sed quia forte aliqui ad deceptionem vilitate vestium utebantur.

Ad quartum dicendum, quod Augustinus loquitur quando ex restrictione vite turbatur societas inter eos quos oportet socialiter vivere. Si enim simpliciter esset intelligendum, tum qui jejunarent ubi alii non jejunant, reprehensibilis esset; quod manifeste apparet falsum.

Ad quintum dicendum, quod Hieronymus in verbis premissis non vilitatem vestium cavendam esse docet, sed abusum, ut scilicet ex vilitate vestium aliquis in elationem non incidat: alias sibi contrarius esset, qui ad vilitatem vestium Rusticum monachum inducit, & eam in Pammachio viro nobilissimo commendat, ut patet in epistola ad Pammachium de morte Pauline.

Ad sextum dicendum, quod usus exteriorum rerum dupliciter considerari potest: uno modo ex natura ipsarum rerum; & sic est indifferens: alio modo ex fine ad quem ordinatur; & secundum hoc in usu exteriorum rerum illud quod est ordinabile ad meliorem finem, est commendabilis; sicut abstinentia ciborum, quae ordinabilis est ad concupiscentiam carnis domandam, quae commendabilior quam communis victus, quo quis utitur cibus cum gratiarum actione: cuius contrarium Jovinianus haereticus asserbat, ut patet per Hieronymum, qui hunc, & alios ejus errores condemnat. Similiter etiam vilitas vestium ordinatur ad humiliandum animum, & etiam ad corpus domandam; unde etiam pari ratione vilitas vestium secundum se magis commendabilis est quam habitus communis; & hoc modo sicut in jejunio consistit religio, ita etiam in vestium vilitate.

Ad septimum dicendum, quod ex hoc quod hypocrisis, quae sub vilitate vestium latet, est magnum peccatum, non potest haberi quod vilitas vestium sit deterius quam pretiositas. Non enim hoc modo comparatur vilitas vestium ad hypocrisim sicut pretiositas earum ad delicias carnis, vel ad superbiam. Pretiositas enim vestium per se & directe ad praedicta vitia ordinatur: unde excessus in pretiositate vestium, per se loquendo, vituperabilis est. Vilitas autem vestium non ordinatur per se directe ad hypocrisim, sed hypocrisis est abusus quaedam ejus, sicut & ceterorum operum sanctitatis. Et quia quanto aliqua res est sanctior, tanto abusus ejus est vituperabilior, ex hoc quod hypocrisis est magnum peccatum, manifeste commendabilis redditur vilitas vestium, & cetera exteriora penitentiae opera, quibus hypocrisis abutitur. Non tamen concedendum est, quod hypocrisis, simpliciter loquendo, sit maximum peccatum: quia infidelitas, qua quis mentitur de Deo, est gravius quam simulatio, qua quis mentitur de se ipso.

Ad octavum dicendum, quod non est credibile quod Dominus Jesus Christus pretiosis vestibus indueretur, qui Joannem commendabilem ostendit quod non erat mollibus indutus: alioquin Pharisaei, qui exteriorem sanctitatem ostentabant, sicut de eo dicebant, quod erat vorax, & potator vini, quod esset mollibus indutus. Milites etiam qui ei iludebant, non cum veste purpurea induissent in signum regiae dignitatis, si tunc inconstitulis atro, & serico contexta fuisset. Sed quod tunicae ejus milites dividere noluerunt, hoc non fuit propter pretiositatem vestis, sed propter numerum, quia quatuor partibus superfluerat, quas milites de vestibus Christi

fecerunt; & si divisa fuisset, omnino fuisset inutilis: in quo manifeste apparet quod non erat de pretiosa materia. Nihilominus tamen secundum Glossam ibi notatur sacramentum ecclesiae unitatis.

Ad nonum dicendum, quod quidam sunt status hominum quibus est habitus determinatus, sicut quilibet religio suum determinatum habitum habet. Ita etiam antiquitus temporibus Reges, & in dignitatibus constituti determinatos habitus habebant, quasi suae dignitatis insignia; & sic etiam nunc summus Pontifex determinato habitu utitur. Unde sicut religioso unius religionis non licet assumere viliores habitum, qui suae religionis metas excederet, quamvis intra metas habitus suae religionis si vilioribus utatur, non sit reprehensibilis, sed laudetur; ita etiam non fuisset laudabile in antiquis Principibus, nec modo esset in summo Pontifice, si viliores habitum assumeret extra metas habitus consueti. Secus autem est de principibus, & aliis hominibus qui non habent certum habitum & determinatum. In eis enim non est vituperabile, si vilioribus utantur quam eis convenire possit secundum suum statum. Unde II. Regum vi. 20. dicitur, quod Michol deridens David ait: *Quam gloriosus fuit hodie Rex Israel, discoperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi si nudatus unus de scurris.* David respondit: *Ludam, & vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis.* Et Esther xiv. 16. *Tu sis necessitatem meam, quod adominet signum superbiae, & gloriae meae, quod est super caput meum in diebus ostentationis meae, & non portem illud in diebus silentii mei.* Eo quo patet quod etiam Regibus, & Principibus est laudabile quod humilibus sint contenti, quando sine scandalo fieri potest, & sine detrimento propriae auctoritatis.

CAPUT IX.

Quomodo religiosos impugnant quantum ad opera charitatis.

Unum secundo videndum est, qualiter in stigmationem religiosorum proponunt quod religiosi de aliorum negotiis se intromittunt, inducentes illud quod habetur I. ad Thess. iv. 11. *Operam detis ut quieti sitis, & ut vestrum negotium agatis.* Glossa: *Dismissis alienis, quod vobis utile est in emendatione, nem vitae.*

Item. II. ad Thess. iii. 11. *Audivimus inter vos quosdam ambulantes inquiete, nihil operantes, sed curiosos agentes.* Glossa: *De alienis hoc modo merentur, pasci, quod factum abhorret disciplina dominica.*

Item. II. ad Tim. ii. 11. *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Glossa, & quibuslibet. Sed frequenter aliena negotia sunt secularia; & ita ex his volunt habere, quod religiosi de aliorum negotiis se intromittere non debeant: quod est: expresse contra sententiam Jacobi Apostoli dicens Jacob. ii. 27. *Religio mundana, & immaculata apud Deum & Patrem haec est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum.* Glossa: *Securitate eis qui carent presidio in tempore necessitatis.*

Item Rom. ult. i. *Commendo vobis Phaelem sonorem nostrum.* Glossa: *Et pro aliquo negotio tunc temporis Romam profecta est: unde subdit Apostolus, *Et assistatis ei in quocumque negotio vestri in dixerit.** Item ad Galat. ult. 2. *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis Legem Christi.* Patet ergo quod commendabile est quod aliquis ex charitate alterius negotia gerat ut sua. Sed tamen hoc

potest dupliciter male fieri. Uno modo quando aliquis est curiosus pertractator aliorum negotiorum, quod omnino negligit sua; & hoc prohibet Apostolus I. ad Thess. iv. dicens: *Operam detis ut quieti sitis.* Glossa, & a curiositate: *Et ut vestrum negotium agatis.* Glossa, & dimissis alienis. Ad hoc enim dimittite, re aliena jubet, ut sua quiete pertractet. Alio modo quando aliquis cooperatur aliis in turpibus negotiis, vel etiam turpi intentione; & hoc etiam prohibet idem Apostolus II. ad Thess. ult. unde dicit Glossa super illud, *Curiosos agentes.* Hoc modo merentur, tur pasci; quod factum abhorret disciplina dominica. Eorum enim Deus venter est qui foeda cura nec cessaria sibi provident. In hoc enim quod ventrem pascere intendebant, ostenditur turpis inemio; in hoc vero quod turpi cura hoc agebant, tangitur turpe negotium.

Et per hoc patet responsio ad duo prima. Ad tertium dicendum, quod secularia negotia sunt illa, ut Glossa ibidem dicit, cum animus occupatur colligenda cura pecuniae sine labore corporis, tur facium negotiatores, & hujusmodi: & talibus negotiis religiosi se implicare non debent, ut scilicet pro aliis negotiis, vel aliqua hujusmodi exerceant; sed praeter haec de aliorum negotiis nihilominus se misericorditer intromittere possunt, sicut dando consilium, vel intercedendo, vel aliquo simili modo.

CAPUT X.

Quomodo religiosos impugnant quantum ad discursum pro salute animarum.

Unum tertio videamus, quomodo religiosi incutant de discursu, inducentes illud quod Apostolus dicit II. Thess. ult. 11. *Audivimus quosdam inter vos ambulare inquiete.* Ex quo eos gyrovagos appellant.

Item. In eorum irrisione inducunt quod Augustinus, in Lib. de opere monach. quosdam monachos notans ait: *Nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes.*

Item. Marci vi. 10. *Quocumque introieritis in domum, illic manete.* Glossa: *Alienum est a praedicatione per domos cursitare, & hospitii jura mutare.*

Item. Luc. x. 7. *In eadem autem domo manete.* Glossa: *Non est de domo in domum vaga facilitas, te demigrandum, ut in hospitali amore servetur constantia.*

Item. Ad hoc facere videtur quod dicitur Isai. xxx. 7. *Ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce.* Glossa, & in terra tua.

Item. Hierem. xiv. 10. *Populus hic dilexit movere pedes suos, & non quieti: Dominus non placuit.*

Hec autem irrisio non est nova: sicut Dionysius narrat in epistola ad Apolophanum, ipse gentilis existens Paulum irridebat, vocans mundi circuitorem, quippe qui praecipram Domini diligenter implebat dicens Marc. ult. 15. *Evangelium omni creaturae.* & Joan. xv. 16. *Dominus discipulis dixit: Ego elegi vos, ut eatis, & fructum afferatis.*

Hic etiam praedicatorum discursus significatus fuit Job xxxviii. 11. *Nubes spargunt lumen suum, quae illustrant cuncta per circuitum, quocumque eas voluerint.*

(1) Vulgata: Hec dicit Dominus populo huic, qui dilexit &c.

gubernantis duxerit ad omne quod praecipit illis super faciem orbis terrarum: Glossa: *Nubes spargere est praedicatorum sanctos exempla vitae & agendo, & loquendo dilatare: quae lastrant cuncta per circuitum, quia praedicationis luce mundi fines illuminant.* Item Job xxxviii. 25. *Quis dedit vehementissimo imbro cursum? quod de cursu praedicationis Glossa exponit, & Gregorius in Moral.*

Item. Zach. vi. 7. *Qui autem erant robustissimi, exierunt, & quarebant discurrere per omnem terram: quod Glossa de Apostolis, & aliis praedicatoribus exponit.*

Item. Ad Rom. ult. super illud, *Salutate eos qui ex Narcissi domo.* Glossa: *Narcissus isie dicitur tuis, so presbyter, qui, sicut in aliis codicibus legitur, peregrinando confirmabat sanctos fratres.*

Item. Isai. xxxviii. 6. *Qui ingrediuntur impetu ad Jacob: Glossa: & ad praedicationem: implevunt faciem orbis semine: Glossa: semine praedicationis: & in Psal. xviii. 5. *In omnium terram exivit sonus eorum.**

Item. Proverb. vi. 3. *Discurre, festina, suscita amicum tuum: Glossa: a somno peccati.* Excitatur autem aliquis a somno peccati per praedicationem. Ergo discursus praedicatorum ad salutem animarum est commendandus.

Item. Ezech. ii. 13. *Hac erat visio discurrens in medio animalium: super quo dicit Gregorius in v. homil. primae partis super Ezech. Hi qui animalium, custodes sunt, & pascendi gregis onera suscipiunt, mutare loca minime permittuntur. Hi autem, qui amore Domini in praedicatione discurrunt, totae ejus ignis ardens sunt: quia cum ex ejus desiderio per varia loca discurrunt, unde ipsi ardent, & alios incendunt. Ex hac autem auctoritate duo habentur, scilicet quod alii possunt praedicare quam prelati, & quod illi praedicatoribus debent per diversa loca discurrere, non in uno loco manere.*

Item. Super illud, *Cum ambularet, quasi sonus orae multitudinis, ut sonus castroorum,* homil. vii. spiritus partis super Ezech. dicit Gregorius: *Hi qui animalium, custodes sunt, & pascendi gregis onera suscipiunt, tra praedicationem, qui hoc jilucque pro colligendis, animabus in sancti operis provinciam laborant. Ex omnibus igitur praedictis patet quod praedicatorum discursus ad salutem animarum procurandam commendandus est.*

Sciendum est, quod discursus tripliciter in sacra Scriptura vituperatur. Uno modo quando ex incostantia mentis procedit, vel animi levitate; & hoc precipue accidit in illis qui sine aliquo fructu discurrunt. Alio modo quando ex concupiscentia terrenorum ad luera querenda discurrunt. Tertio modo quando per hoc incitatur malitia ad aliqua mala procuranda. Et de his tribus habetur in Canon. Jude. 11. *Vae illis qui via Cain abierunt, & ei rore Balaam mercede effusi sunt: in quo ostenditur inveniunt nocentij. Hi sunt in epulis suis male conviventes, sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quae a ventis circumferuntur: in quo tangitur concupiscentia impellens ad motum: arbores autumnales, infructuosae in quo ostenditur quod ex levitate sine fructu discurrunt. Quod ergo Apostolus arguit quosdam de inquietudine discursum ex levitate procedentem reprehendit, vel etiam ex concupiscentia: quod patet ex hoc quod in Glossa subjungitur: *Qui loqua cura pasum sibi quarebant per curiosam inquietudinem.**

Et

Si